

Indhold:	s.
Hundborg moses historie.....	1
Flere slags tørv. Fladtørv.....	4
Møntørv. Gamle afløb fra Sjørring sø.....	5
Tørv i mosen.....	5
Fund i mosen.....	6
Trange tider, udvandring og en tragedie....	8
Cyprianus - og en tragedie mere.....	9
Forårsarbejde, "drift", måltider i driften.	10
Hekseri og trolddom.....	11
Måltider.....	11
Middagssøvn.....	12
Mad til tørvefolkene.....	12
Hø.....	12, 13, 15
Leen.....	13
Vognen.....	14
Stakke, korn i laden.....	16
Tærskning, tagneg.....	17
Afrivning, kastning, rensning.....	18
Kørning.....	19
Opskår.....	19

Bemærkninger

Meddeleren ringede selv til mig og sagde, at han gerne ville fortælle noget om Hundborg mose, da den nu var udtørret og opdyrket. Han havde som ung arbejdet i mosen, og han havde ud fra sine iagttagelser i tørvegravene gjort sig tanker om mosens tilblivelse og udvikling. Det ville han gerne skulle bevares. Desuden kendte han meget til tørvefremstillingen og til de forskellige faser i mosens historie siden 1900.

Han tilhører gamle, solide bondeslægter i modsætning til meddeleren til bånd T 2 fra Hundborg. Hans dialekt afviger derfor en del fra dennes, men er i ret god overensstemmelse med Lyngbys optegnelser fra Hundborg. Som eneste barn har han det meste af sit liv været hjemme, men har været soldat (vist sergeant) og elev på højskoler, ligesom han har læst meget og er kommet meget ud. Måske derfor havde han glemt mange gamle betegnelser, hvorfor vi gik let hen over det emne, og hans dialekt er sikkert i nogen grad påvirket af rigsmål og andre dialekter. Han har således en tilbøjelighed til at bruge korte vokaler, hvor Nordtymål har lange, fx. i første, sidste - føst, sist, men han siger dog af og til fø:st og si:st. Andre varierende former: for/fu:r, haj:/ had:, såd'n/så:'n, to'/tow'.

Hans udtale er typisk for den store landsby Hundborg, langsom og måske noget syngende, men det særlige tonefald kan jo desværre ikke gengives, skønt det er let at høre for stedkendte, at han er fra Hundborg.

Torsten Balle.

Meddeler:

Gårdejer Jens Christen Østergaard,
født i Hundborg 1884. Fader og moder
født i Jannerup, men flyttede til
Hundborg til gården, som J.Chr. Øster-
gård er født i og arvede.

Hundborg herred
Thisted amt

Optaget 23/11 1964 af Torsten Balle.

Aflæst af samme.

Christen Østergaard var forberedt på, at jeg kom, og havde skrevet en
hel masse op. Derfor er der i det første en del rigsmålsord. og -former.

mosen

Tørvearbejde

Tørvearbejde

~~o wal gje: fo tel: nøj am' e, kwo dant wi hæ:r i hundbore å om ej'n,~~
~~kwo dant wi fæk wo tør'e å wo ile brænser/ åm-kren' a'tn huner å fi:'rs,~~
 'da wa hundbore moese^t 'dan wa 'møj' wan:hø:diq/ dæ'wa 'kun' serka øn 'hal'
 me:'tør fræ ø'øwest å 'så'ni:'r te ø'wanj, når wi graw'ni:'r te ø'grøn:-
 wanj / di 'fljæst di 'elj:st tør'ee, man dæ wa 'øse' hu:r a di 'gamel, 'di'brø't
 dæ-hæ:'r, di kalt ø'stå:'wærk, å 'dæ wa øn 'bræt, 'tow' al 'lånj, å 'dæ:r
 fo 'nøj:n po ø'æn: a 'danj, 'dæ: wa ønstøk 'sme:je:'rn, ønwenkøl-je:'rn, å
 'danj bløw 'så - dæ-hæ:' bræt mæ ø'wenkøl-je:'rn, 'danj 'traj'n ølør 'øse
 'træt ni:'rr i ø'tør: 'jow'r, å 'så dæ:r sku wi jo 'hå:' øn 'tenj å hiw' ød
 'øp, mæj/ 'så 'hæd: wi 'så:'n øn krom'gre:'b mæ øn 'skawt ø-po:'ø, å 'danj
 'skawt dæ'wa åå 'lånj, at dan ku go 'nøj:n'åm' ø'tør:- 'jow'r dæ: på ø'bræt,
 å 'så ku wi 'hwil øn ø'skolør, å 'så tow wi 'we:' ø'krom'gre:'b øhøler ø
 'skawt dæ:r mæ wø 'hywer 'hå:'n å 'we:' ø'bræt mæ wø 'wenstrø, 'hå:'nj å 'så
hiw' ød wi ø'hi:lø' stø'k'øp, å 'dæ wa jo 'itj så 'wanskæliq, fu' dæ wa jo i
 'wanj/ 'dæ wa jo i 'wan' 'hi:l' li: te 'mu: fo:' 'tomer'næ:ø / man 'så nå wi
 'fæk 'danj 'øp, 'så sløbt 'hamj, dæ hæd 'tån øn 'øp, 'han sløbt øn 'han po ø
 'spre:ste, å 'dæ: bløw øn 'elt 'å:'ø / å 'så'wa 'dæ:r øn 'dræn' mæ øn 'spå:r/
 'han skor ø'tør'ø 'å:'ø i 'danj 'ty'kels, di sku 'ha, å 'så lå han dam 'han po
 ø'spre:ste, å 'så 'lå:' di 'dæ:r te 'ta:r / 'så 'si:n 'han - 'ja: 'dæ wa wal 'føst
 i 'ne'tn-huner, 'dæ bløw ø'ka-na:'l å 'dæ-bløw tar 'bøjør 'uxd, ranst 'øp, å
 'så gik ød 'å:' ø'mu:ð, ølør 'så 'brø't di 'itj dæ-hæ:' 'stå:'wærk, laner, så dæ
 ø jo 'e:' ønliq nøj 'gamel 'nøj/ dæ ø 'itj 'swæ:' manø, dæ hæ 'sit ød, ud:n-
ta:øen djø ølør 'dan' ø dæ: imel 'tres å fi:'rs 'o:'r/ di ka mäske 'høw: ød.
 næ man 'så gik di 'øw'ør, 'danj 'gån' 'jeng te:' å 'el:st mæ ø'bi:n, å 'dæ wa
 'stræn' 'ar:bed å 'tø'k'åm' / se di lawød øn 'fi:rkante 'hu:l/ 'danj 'wa 'ser:ka -
 'ja: 'dan 'wa 'to' 'me:'tør i 'fi:rkante - å 'så graw di 'ni:', så 'lånj 'ni:', te
 di ku 'stå:' , å 'så ku ø'wanj ren, øn' 'te:'øem, å 'så be'lyng di /

di wa ti'-nu fo'far'deliq län: 'støw:l, å 'så'had: di en'krom' gre:'b -
 'naj', de wa lenen'krom' gre:'b, de wa en'hjemsme gre:'b / de wa 'jèn' så
 'tän', å 'så'had: di en'hu:lsköwl, wi kal:t ed / 'de wa de'reskaber, di 'had:,
 å 'så djè 'bi:n, fo di 'stjam:ped, ix ed mä e'bi:n å 'gra:st ed, å 'så ran, da
 jo nøj'wan', en', 'så:'n de ku fo'-den 'pa:senj wan: len: 'höl', å 'så - 'de di 'ku
 'it, mä e'bi:n, de 'broj't di dæ-hæ:' 'tän: 'gre:'b, tæl / 'nä:' di 'så 'fæk en
 'slo:fful, å 'så:'n nøj 'læb'er, 'så 'broj't di e'hu:lsköwl å kam 'de öp i e
 'slo:f, å 'dæ:'wa 'så 'jèn' te:' å ky 'de han po e 'spre:ðste, å dæ sku jo 'wæ:
 'trix' te:' ed / å 'så 'dæ: po e 'spre:ðste 'så 'had: di nu 'fö:r:m - ja i 'fö:stnen,
 e ka 'höw:, 'da ku di 'ant en tyw: 'tör'e, 'så blöw di 'sta:r, 'så ku di 'ha 'træd:we
 te 'sist, no, 'da ku di 'ha 'fö:r: i 'så:'n en 'fö:r'm, mä e 'slo:fful, 'dän' wa 'it
 'sta:r ! dæ war 'it, 'mi:r'ix en a 'tör'e un, 'dæ wa i e 'slo:f / 'de'-wa jo de
 'sam: / så di blöw jo 'mener i mener, 'lisom e 'tix'gik / 'så 'wa 'dæ:r - 'de wa
 'al:ti en'kwen: 'menesk - de wa som'req'el en 'stu:' 'drän', dæ sköð 'de 'læb'er
 'hän, wi kal:t ed, å 'wælt ed 'å:' i e 'fö:r'm, å 'så wa ed en'kwen: 'menesk, dæ
 'jaw:nt ed / 'de wa 'al:ti 'skik å 'brow' 'dän', 'gän' / 'no 'sixe wi jo 'enen'kwen:-
 'fölk i e 'kja:'r, læner / 'no e 'de fo-'bix.

men 'no 'wa'-ed jo 'så'd'n, dæ wa jo i-liw:l fo'møj' 'wan' i e 'kja:'r / 'så
 fæk di 'fat i nu - had: di nu 'wan:möler, dæ blöw 'trö'kn we e'wenj, å 'nä:'
 di 'så fæk lawed - e 'skyw:te 'di wanjo 'it' swä:' 'stu: , dæ'wa - 'ja: dæ'wa
 'öl:de 'huner par-sæl'er i 'hun:bore'kja:'r, å 'di wa jo fo-'di:'lt po en'tow'
 'huner å hal'tres 'menesker, nå di 'så fæk lawed en ræk'hwöler, wi kal:t ed,
 'så fæk di en'möl: 'dæ:r'ix, å 'så ku di 'pomp e'wan' 'uxd / å så dän 'næst ræk
 'hwöler 'dæ: blöw jo fo'møj' 'wan', så / 'så pomped di ed 'uxd mä dæ-hæ: 'möler/
 dæ'wa, da dæ wa 'fljést'möler, 'dæ'wa'-dær am'kren' 'huner / 'å: de 'lawed en
 'gruxliq spi-takel , fo di blöw jo 'trö'kn mä'wen', å de gik altså 'it' 'stæl:
 'å:' dæ, fo de wa jo 'it' po 'ku:k' lèjer /

men da 'så 'de'wa 'go:n , 'så 'ham dæ sköt e ~~el:te~~ el:tneq uxd - fo så kam
 di 'læner å 'læner, ni:', å 'så sku 'han skjær + e 'plån:k - wi 'ky:r po en
 'plån:k, 'så blöw 'dän' skor'ni:'r te 'ham, dæ 'el:st / så når 'han haj 'gra:'st
 en 'bo:rful, 'så kam 'de'-jo 'så ix e 'slo:f, å 'så sku eå 'sky:ðes / 'så sku 'han
 jo kyr ed 'hän.

'så når e 'tix 'kam', de blöw 'ta:'r, 'så blöw dæ 'dæ: 'tör'e - 'di blöw 're:'st /
 'di blöw söt öp po e 'än:, å 'så ku di 'reqtig 'ta:res / 'så 'nä:'r di wa 'pasen'
 'ta:'r, 'så sku di sætes i 'stak, di, så:, å 'de wa 'serka, en ha-laj:n 'huner
 'snes 'tör'e i 'hwæ:' 'stak / 'de'wa'-ed no te 'sist, fu'så wa di 'töl'å:'e /
 'så'-wa dæ'r enen'ten' å 'tæl:, nå wi le-wi:'red em / e 'stak 'de wa ha-laj:n
 'huner 'sne:s / å de wa jo fo-ræsten 'hæ:liq, 'dän', 'gän', fu'så 'nä:' wi sku
 'ha nøj å 'spi:s - 'waje dæ wa 'lænt 'hän' 'fræ:', wi qik jo 'it' 'hjèm' am'mej:da,
 wi 'had: wö'mäd mä 'da kam wi 'fli:r'sam'el / 'så söt wi we dæ-hæ: 'sta'k å
 'sna'ked å 'spi:st, å wi 'had: jo 'møj' 'öl, mä / wi 'had: 'al:ti en 'gamelman' mæj,
 'så:'n dæ ku 'tå:' en fi-fäm' 'pö'ter, å 'dän' 'drak wi da 'å:' i fæl'esskab

sæl'förlöjliq, fo wi hað da'itj sã:nmu'gla:s ma / man'sã'sò't wi jo'dã:r,
 å hwis de'no'blã:st, å da'ha: 'stak'de'-wa'we: å wa'ta:'r, sã ku wã'qòt fo
 en'gu:'e law'tør:'smo: 'po'-wò'mel:mað / man'de gløj'qòt'ni':e / da wa
 'enøn, da'kim:st a'de / man a'trow'e'hel'ee'it, de wa'u'sun, fu hwa'de'-wa
 jo'gamel'plan:tør, da wa bløwn fo'rød:nt, let / man'sã'lisom e'tix'gik, sã
 bløw'al:-ten' jo'mi: mo-dar:ne / ne'ten'hunør å fi:r, 'da bløw e'kja:r'ü:d-
 'tørød i-jøn, å da be'gyn: di å fæk ma'ski:nør / di fæk 'el:tma'ski:nør åq'
 - man'de wa'trø'kn å be'gyn: ma ma'haj:st-kraft i'mane, o:'r ma en'haj:st,gån'
 da'trak eð / 'sã -'ti:'den'gik, 'sã fæk di jo pe'tro:'leomsmo'to:'rer / de wa
 jo nøj'wel:diq'nøj'dan'gån' sã / å'sã'no'sist po e'kja:' si'løw: 'tix -
 'ja: de ka wi'qòt'sej:, fo'no'-ar eð jo it'kja:'lanør, 'da fæk di jo'sã'trak-
 torør, da ku'si:'l fløt bod'e'el:tma'ski:ne å sa'si:'l, å'sã wa'de jo'fult
 'uxd mo-dar:ne, dan'gån', 'da bløw da'öse'söl'man'e'tør'e, fu'da'kam' e'brow'
 we'wèl:'sun, å'da gik da'man'e'wøer te'mørs, öse å'hi:l e'ö'p'lan' å'lånt
 åm'kren', fi:-fam'mixl'uxd - ja:'hi:'l te'helèsle i'hwa:'r'fal' / 'si:'l
 hað di jo öse'tør:-jow'r, man'nørs å'helèsle, 'dã: wa jo'nu:, da'hent'tør'e
 'hã:, å da wa'öse'nu:, da haj'tørø-jow'r har, fu de wa jo'altsã, som a'hã:'
 'sã:'e,jønø 'smo:' par'sel'ør.

man'sã komø wi jo te - for en'fi:r'fam'o:'r'si:n - 'sã ar da enøn'ten',
 da hi'tør'e lanør / 'sã gor eð jo øw'ør te'ulig'fyxr, å'sã komør eð jo'öð
 å jaw:n e'kja:'r, fu dan wa jo i'jønø, jønø'hwøer - fla:'sier, wi'kal:st
 eð, som di haj - di pomped jo e'wan'uxd, å' eð / 'ja: da'wa jo öse'de -
 de wa da'ha: wan:-møler å be'gyn: ma, man'sã wað-eð, 'sã fæk di jo da'ha:
 'traktorør, å'sã bløw eð jo pom:ped uxd ma snøj:l / 'sã - de foran:rød sã jo
 'hi:'l / 'sãnalsã:, da de'kam'altsã, dan bløw'ü:d-tørød, å'sã a'en'jaw:neð'
 no, fälj:-stan'ödiq, å dar ar'enøn'ten' lånt en å'six'no - 'aqer-jow'r / de
 a'jaw'n'de'hi:lø / da hã'go:'n en'bul:doq å tow' å'jaw:nt'eð / man'no had
 di jo to'gån'ü:d-dy:bød en / 'no ku di jo it' blyw'we'lanør, sã di'serka
 'hunør å'fam' å hal'fjes hek'ta:r, 'de blyw'e pom:ped uxd, no / å'no sku wi jo
 åm'sãm:re kom da'ni:' i'ste för å si'tør:we-produ'sjo:'n sã sku wi ku'six'
 'nu:hunør' swø'tbroq'høwøwe, da'go:' da'ni: / 'de blyw'er it dan'sam:
 i'dyxl som för'han / e'swa:nør di ønelt da'ni:r, å da'wa jo øn'mase a'fow:l
 å'en'ør / 'de a'e fò-swoj:n, no / de a'it'å'six'mi:r da'ni:r, no / sã'de a'jo'öse'
 en'stu:' for-an'dren, når wi'sixør te'bã:q, åq'de blyw'e jo'nåk de'sist, di
 ka law'we:ö eð / man - nå wi sã'sixr i-jøn - da ka jo'krixq i'no høl'sã:n
 'nøj, hwø wi'hwør:køn kan fo oli'el'kwøl el'e dan' slaws'ten', 'sã'hã:' di
 øn re'sar:we'dã:r'ni:r, fu da a'møj'tør:-jow'r i'no / 'nåk ar a'kja:'r
 'nåk'so'kn'towø te'trix'me:ter, men dar ar'menst'to'me:ter te'bã:q sãm:
 'ste:ør'trix - 'tør:-jow'r, å'de ka da'gøt - 'no blyw'e'de'gøt'gjemt / 'de ka
 da'gøt blyw'broq' fu'de en'gån' / 'de'we:'d'wi'itj /

man da'ha:'ü:d-tørøn, 'de'ski:d'po'dan' 'mã:d - dan'al'e-føst'ü:d-tørøn-

ja dan 'al' - f'ost a ka 'husk, de wa 'alså, ka 'na: 'lør a 'di bløw ranst
 'göt 'löp / 'i så 'sak 'wan: 'stan, nøj / dan næst de wa i 'ne: 'ten- 'hunger å 'fi: r /
 'da bløw 'örop 'møl: - 'da: wa ' - en 'stu: 'r 'møl: 'dam: - 'dan' bløw 'ü: d 'tör'ed
 å bløw lå 'ix en 'mener, 'møl: 'dam:, å 'da: r gik 'e 'wan' frä 'sjören 'sø: 'i
 'dan', å q' 'wan' frä 'hun: böre 'mu: s 'nējen 'ām' 'e 'sjören 'søs ka - na: 'l, å
 dan gik 'it' ix 'e 'møl: 'dam:, å po 'dan' mā: d 'sā ku di 'weng 'dā - 'ja: en
 'me: 'ter 'ele te ha 'laj: n, som di ku 'bro: q å 'ü: d 'dy: b 'hun: böre 'mu: s 'mā /
 man 'sā 'li: 'fö: 'r 'sist 'war: dēns 'krixq - e 'ös 'tal ka a 'it' 'husk be - stamt,
 'da bløw 'e 'møl: 'dam: å 'e 'møl: å de 'hi: lē lå 'ni: 'r, å 'sā 'fak di en 'ü: d
 'tören i - jēn, å 'sā ku di go 'nāk sā 'lānt, 'ni: 'e / men 'dan' 'ü: d 'tör' en
 'dan' kam 'it' 'te: ' å 'wer: k sā fo - fär 'dēliq 'mōj', fu 'da: oner 'kri: 'qen 'da
 bløw da jo elt en 'masē, 'tör' e, å 'sā sak 'e 'tör'e 'mu: s jo i - jēn / men 'de
 wa 'sā öse 'slut / de wa dan 'sist 'ant' strän' 'els, da bløw 'lawēd / 'sā gik 'ed
 'lōw' er te 'aqer 'jow' r.

'ja:, da wa jo 'ose, dan f'ost 'ü: d 'tören - 'nāj', de wa 'den' 'sist', 'dan'
 'had: 'dan' 'wer: sknen, at 'mu: 'rop 'møl: 'dan' bløw lå 'ni: 'e, å 'sā bløw 'e ka
 'na: 'l 'hi: 'l te 'öwe 'sø: ', 'dan' bløw 'sän: ked, å frä 'öwe 'sø: ' å i - gjem' e
 'an: - 'na - ho: ' 'an' 'dā - 'de bløw 'öse 'ü: d 'tör'ed å 'sän: ked, å we 'de 'sā 'kun:
 'e 'wan' i 'hun: böre 'mu: s 'bējer kom 'üx' / sā 'de 'hjalp 'öse po 'e 'ü: d 'tören.

fladtör

do 'sēj' r, i 'lawēd 'fli: r slawer 'tör' e / 'hwans' 'kal: t i 'dam: - 'dam: i 'no
 'grawēd po 'den 'gamel' das, mā: d?

'dam: kalt wi 'grawēd 'tör' e, å 'dam' 'ajer kalt wi 'el: t 'tör' e

hå do 'nu: ti 'hēt, dā 'kalē' 'nu: r 'skō: 'ttör'e?

ja 'skō: 't - 'tör'e 'de wānnastēn 'al: 'tör' e / 'dam: kalt wi - 'de e 'skō: 'ttör'e /
 man 'nu: a 'graw' n, 'skō: 'ttör'e å 'nu: ar 'elt, 'skō: 'ttör'e.

så 'haj i 'ose 'ajer ^{Fladtör} 'slaw' 'tör' e / i 'haj 'öse 'fla: 'ttör'e?

'fla: 'ttör'e 'dam: had: wi 'it' 'ni: i 'hun: böre 'mu: s / 'dam: 'fak wi 'wājster i 'e
 'hi: e / som 'no i dan 'hæ: 'jō: 'r 'hæ: r - 'wi 'fak 'al: ti en 'las / da wa 'to:
 'slaw' 'fla: 'ttör'e / da wa 'nu:, da wa 'ron: / de wa 'da: r, hwōr da wa - kuns wat s
 'sā: 'n i 'gamel 'daw: / 'da: wa 'sā bløwn 'nōj 'ljōn' å 'nōj, da had bløw 'n' 'we: 'sōn /
 'de ku 'bren: , å 'dam: 'fak wi - 'de wa 'dam' f'ost, a ka 'hōw: wi 'fak / 'dam: kam
 'wiwixix 'e 'ka: kēl 'üxn - ja de wa 'enon' 'ka: kēl - wi 'fy: rēd jo i 'e 'kyken / man
 'sā let 'lānē' 'han, 'sā 'fak wi 'öse en 'las - 'de wa 'fla: 'ttör'e, ja - 'di wa 'fi: e -
 'kanāte / 'de wa 'da: r, hwō de ha wat 'nōj 'wud' / 'da: wa 'growēd 'grēs, å 'dam:
 'fla: 'ttör'e 'dam: - wi 'had: 'al: ti 'jēn' 'fla: 'ttör'e i 'e 'lōw: ngraw, som - fu 'trak
 jo 'it' 'a' - wō 'træ: sko, nå wi qik 'en' - 'dan' 'broj: t wi i 'ste fu 'mā: t, å 'sā
 'ta: wi wō 'træ: sko 'da: r po 'dan' 'fla: 'ttör'e / 'da: haj wat 'growēd 'grēs, sā
 'dan' wa 'lōj: n 'lōw: n - po: 'e, å 'sā 'nā: 'r wi sku 'hā: ' en 'nyx, 'sā 'bran' wi jo

danj, å så fak wi jo en nyx enj i ø'ow:ngraw å ku ta: wò træs:sko e'po:'e/
 fu wi sku'ta: wò - wi 'kam' jo a ø'støl', mane gånj, å di kamø jo ø'sel'ù:d
 åm'wentør å ø'læb'er / så gik de tæl po danj, må:d å bro:q de som må't
 å ta: wò træs:sko eler'skow', po:'e.

hwò fak i dam: 'si:st fla'ttørø, fræ:'e?

'wi fak dam wøjstør fræ'smaj:strop'hi:ø / som'no i wòro'bø:'r i'mi:n
 'alze-føst tix, di fak jo sm'ør lit'ånt / ku di fo:' en - ja:, nåjda'wa itj
 'swå:'manø, dar fak en las 'tørø - nåj di fak'najsten j'enø fla'ttørø å
 'brojt't itj' ånt / man'hæ:åm-kren' wi had'ø'mu:s, da wa jo'kuns'tæn:kel't -
 'ja: dar'war itj så'fo:'ø, da had'så:'n fla'ttørø, men di broqt em itj po
 'danj, må:d, som ilø-brensel, man brojt em te:' å ta:r djè træs:sko e'po:'ø.

hwam grawed dam:?

'ja: de wed' a itj, fu wi 'kjøw:t em / de wa'nu: fræ wòro'bø:'r / de wa'næstør
 - nu fe:skørø eler'såd'n, fu di brojt em'si:'l - de wa wes'al:ti po
 'på:'rt/ da war'enøn'pæn:/ wi kam'enøn'pæn: / å:'ma da, man di graw' em
 po'på:'rt.

Mentørø

i fak øsq' møn:tørø?

'møn:tørø dam: fak wi da:r ù:d i ø'hi: øsq' / dam: fak wi da:r'ù:d hæ'jèn' /
 dar'æ'-en ka'na:'l fræ'sjøren'sø:' - en gamel ka'na:'l, wi kaler en, - åq'
 'danj wil sån'æ'ter, å så wa'-ed, di lawed en'nyx / ja da'æ'no to:' gamel
 ka'na:'lør / dan'føst danj sånø'æ'tør / så kom' da jèn' i jèn, å danj hæ
 'lawe' så:'n, lisom we ø'flo:der, en bre:'ø del:ta, å da: graw di møn:tørø, /
 'de wa jo'nøj, da wa'growed, å de wa'nøj'sej'nøj / da: fak wi'al:ti wò
 'møn:tørø, fræ:'ø / så dan'sist ka'na:'l danj'ær'-da jo i'no / ja di'ajer
 'dam: ka wi'qøt fen:, man di æ'we:' å wæ'wøk.

hå dø'høt åm'nøj, da hid'wu'ttørø?

'wu'ttørø, dam: kiner æ'itj.

Kiner do'så døj:tørø? nu: di broqt te:' å bøq'diqør å:'ø?

'å: ja/ dam: - de ka'æ'itj'retiq'høw:, man de wed' æ, da'wa'så:'n'nu:r,
 di'tow'.

Tørø i mosen

na:'ø i'no lå ø'tørø te'ta:r, hwò dant bor i jør'så'aj'ma'de?

ø'tørø - ni: i'hun:børø'mu:s? ja å be-gyn:, ma,da bløw ød'al:ti'lå:'
 po'flå:d, å så'ærø-ed wi're:sør em - øp po ø'æn: / di'stow'tow' å'tow',
 å så ku wi'så:'n blyw'we, 'tow' å'tow'hi:le'wøj' / wi'kam' 'så:'t å sòt
 en'øp, å så - lnå:'r di'wa'så, som di'skul:'wæ:r - -

'hwans 'kalj:t i 'de? kalt i 'de å 'de:s øm?

'de kalt wi å 're:s øm / å de 'ant 'de kalt wi å 'stè'k øm.

sot i øm 'itj 'sâm:-'ti:r i 'ronj, 'sta'k?

'de 'broq't wi 'itj i 'hunj:børø 'mu:s - 'næjsten 'slat, 'itj / de wa 'jènè 'lånj
'sta'k, da 'håd: en 'wes 'størøls jo.

hwò-dan sku di 'sà 'sæ'tøs?

di wa 'serka 'gøt en 'al: 'bre: å 'sà 'gøt en 'al: 'hyw:.

bløw da 'lå: 'nøj i ø 'bong?

'næj:, da wa 'jèn' 'te: å 'stabel, wi, sà: / di 'uðest, 'di bløw 'søt po -
'di bløw 'aljer 'lå: po ø 'flå:d, 'di bløw 'søt po 'kant, å 'sà dam 'engst, 'di
bløw 'barø smèt 'ix, sàd'n, å 'sà nà da 'wa nu 'reqtig 'wud: 'nu:, 'dam: lå wi
'øwne 'po: ø 'stak / 'sà ku dē jo blyw 'ta:r 'dæ:r'ø'p.

'hwa 'tix be 'gyn: i å 'el:t åm ø 'før: 'o:r?

wi be 'gyn: 'li: 'æ'tø - de wa da 'sà: 'n' 'mø't i 'maj', å 'sà bløw wi jo 'we
som 'req'el, te 'høst / 'sà war ød jo fo resi 'ki: 'rliq, fo 'sà ku di jo 'it
fo øm 'ta:r / fur a hå 'si: 'l gon i 'kja: 'r'pi en tre 'fl: 'r' 'o: 'r, å 'de wa
nøj fo 'far' dæliq 'slēd, man de wa da 'snå: 'dan 'jènøst 'ste, di ku 'tjèn
'panj / 'ham da 'el:t i 'mèn 'tix da 'ni:r, da 'æ 'ar: beðed 'we: ød, 'han 'fæk
'tow' 'kro:nør øm ø 'då: 'ø, åd ø 'skj: dær 'fæk - 'æ wa alså 'skj: dær - wi
'fæk ha 'laj:n, kro:n - 'de wèl 'sèj:, de wa 'tit a 'kørt, en 'hal' 'ø:r fu e
å 'sà ku di jo 'el:t 'øp te 'trix 'hunjør 'sne:s - å 'sà ø 'jaw:nør, 'de ka ø 'itj
, hów:, - 'di 'fæk jo 'nåk sà 'let.

'hwans 'kalj:t i 'sà: 'n en 'hu:l, hwò di tar 'tør'ø, å: 'ø?

'nå: 'dæ:r hwò di 'tow' ø 'tør'ø, å: 'ø - 'de kalt wi en 'pøt.

å hwis da no 'bløw' 'sà: 'n 'nøj 'dæ: i 'mèl: ø 'pøtør?

'de kalt wi ø 'mèlener, å 'dæ: 'wa'-ød, wi lå en 'plån'k 'ni: 'r po ø 'melenj,
å 'sà skot wi ød 'nøj 'skro: 'øp 'fu: at 'ham, da 'stow' i ø 'hu:l, 'han sku
'itj 'ha sà 'hèt å 'følj:.

wa' -dæ 'nøj, i kalt en 'balk - i 'mèl: ø 'tør:-'graw:?

'de war ø 'mèlenj / 'de 'kiner a 'itj 'aje 'naw'n 'tèl, 'næj'.

ku i 'fenj: 'nøj, 'nå: 'r i 'no 'grawed 'sà: 'n' 'ni: 'i ø 'mu:s?

ja, se 'dæ: 'wa 'nøj, da wa 'møj' intere 'sant / de intere 'se: 'rør a ma
'møj' 'før, fur i ø 'føstnenj, a qik 'ni: 'r i ø 'kja: 'r, 'da kan a 'hów: fur
eq 'sæmpel 'præj:stgor, 'de wa en 'stu: 'r 'kja: 'r 'skyw: 'tj di 'håd: / 'dæ: ku wi
fæfen: dan 'gæmel, 'gæmel 'øwer 'fla: dē / fu 'hels, ^{di} 'fljest 'ste: ør, 'dæ:
wa jo 'splet 'aj' å 'graw'n å 'jaw:nt i 'jèn, man di 'håd: sà 'møj' - / di 'håd:

re 'hwölar
 nu stu:rekkvæð / á di 'sá: - 'de hár æ 'aldri 'sit, hwö-dant di bar dam
 'aj', man de wa te en 'då:ø, di 'graw' em, á 'sá:n nu 'bre: 'melener, á
 'dæ: 'lá: ø 'tør'ø, po:ø / man de-hæ: 'melener 'de wa dan na-tùxliq 'høj'ðe
 i ø 'kja:r / man 'sá graw wi jo 'ni:ø, á 'sá wa de di 'fljést 'ste:er -
 'dæ: 'wa en 'law' - de ku wari-e:† po en tre 'fl:r'tom: á ðp te 'tix, tom: -
 'de kalt wi 'hunn:kyð / 'de wa nøj 'siw' á nøj 'wark, som 'it wa blöwn 'ðr'liq
 'röðen / 'de wa sá 'søj', sá 'søj' / 'sá ná wi kam 'dæ: 'nøj:n-aj'ø, 'sá kam
 de som 'req'el nøj 'göt 'ilen, á 'dæ:r ku wi kom 'te:an 'maq'tige 'tre:stamer,
 nu 'e:q / æ há 'gjemt 'jèn' - wi ka 'li: 'faw:n'ám' en - á 'de wa 'fresk, á
 'de wa 'swöt / 'dæ:ri-muud de 'ajer 'tre: sör:ter - de wa jo 'öse 'manø 'ajø 'tre:
 'sör:ter - 'de wa 'mø:r / 'de kam 'ix ø 'tør'ø / 'de kuwi jo 'gra:s, sá 'de ku
 jo 'it 'höl: sæ / man de-hæ: 'atu:stamer, di há jo 'hölt dam i 'tùxsn'o:r/
 á 'de há för-ön:reð - fo-bawsøð - 'nøj', hwö-dant i al-wær:ðen 'di wa
 komen 'dæ:-ni:ø, fu di há 'it 'groweð ðer / 'de ær 'hi:l be-stamt / 'de ku
 wi 'six / man di 'lá: i en be-stamt 'dyb'ðe, á de mo ha wæt 'ð'p we ø 'lan',
 de há 'groweð / á 'sá hwö-dant 'dan' fo-far'ðeliq kata-stro:fø há 'skix, te
 di wa komen 'dæ:-ni:ø, 'de æ de jo 'nák'nu: 'wið'enskábs-man', de 'weð'ø,
 man de há för-ön:reð má á fo-ön:reð 'manø / á 'sá ku wi jo 'feng - á 'de há
 wæt 'skyl' dæ:-ni:ø - 'sá ku wi 'feng' ðöngur á 'nöd'ø - 'hasel-nöd'ø / 'de
 wæl 'søj:, di 'lá: 'ful:stam' diq som en 'hasel-nöd', man ná wi tá 'we:ø em,
 'sá smolreð di 'wæk / man di há wæt 'gjemt sá 'lanø / ná wi 'sá kám 'lanø 'ni:
 'no da di fak øð 'ù:ð-törðeð á 'so'kn ø 'wan:stam', da kom wi 'sám:ti te
 'bon: / á 'de æ 'lisá-danst - hwö-dant 'de-æ gon 'tél, 'de 'weð' æ 'it, man
 de för-ön:reð má, at 'dæ:r i ø 'bon:, 'de 'wa sá 'ræ:n á 'pæ:n á 'hwix, á
 'sá 'li: 'plusliq 'sá 'kam' ø 'tør: jow'r / de wa 'enøn 'blanen, 'ðke 'spo:r/
 'no weð æ 'it - æ 'fo:re-stələr má 'sád'n - man 'de-æ alsá 'nøj, æ 'fo:re-
 'stələr má, te 'dæ:r há 'enøn 'ten' 'groweð / de wa 'hi:ðl'ø: / de ku 'it læ
 sæ 'göð, áq† de wa 'hél'ø 'enøn 'röd'ø 'ix øð / man æ há 'tent má, at ø
 'wan' - de há be-gyn' á 'groweð nøj 'plan:st 'öwenpo ø 'wan', á 'sá há øð
 sokn 'ni:r / dan 'fäst 'al: á 'tow' - 'de wa 'sá:n fo-skjél'iq - se 'de wa
 'dan' 'slaw:, á 'de wa 'sá:n nu 'gu: 'tør'ø / di 'wa'-jo sá 'fäst / di wa
 'pre:st / 'sá 'kom' de de-hæ: 'læs má nøj 'tam'ø á 'nøj 'öwen-e-po:ø /
 áq† de æ jo nøj 'mar:keliq 'nøj, de blöw 'öse 'fojn en 'di:l dæ:-ni: - des-
 'wa: há æ 'fojn en 'wél:diq 'stu:r 'yw:s, á 'dan' há æ 'fojn 'ham: we 'rø:
 'anes 'brow', á 'de wa en 'støk 'öster frá 'dan' / æ 'ar:beðeð we ø ka-na:l,
 da wi wa 'we: á 'ù:ð-dý:ð en, á 'sá 'lá: dæ: nu 'stu:r 'fi:rkante 'sti:n,
 'ja: di wa en 'al: i 'fi:rkante, á 'sá en 'hal' 'al: i 'mél: em, á 'di wa 'ful:stam'
 'diq 'flá:ð 'öwen-po:ø / áq† de há wæt en 'öwegån / 'de-wa de 'enøn
 'twiwl - 'de ku wi 'six / á 'dæ: 'fanø æ 'dan' 'stu: 'yw:s, ni:ø / man dan æ
 des-wa: - fu de wa 'enøn 'rectiq 'pæ:n 'yw:s - man de wa en 'stu:r 'jèn' /
 'dan æ blöwn 'wæk / 'dan' wa æ 'kix, á: á kom' á: 'mæð, man æ ka 'it 'feng: en/
 fu de wa 'hi:l 'gi:wet / 'de-wa - wæt 'öwe-gån' dæ: frá 'ulstrop á 'sá

'ow'ɛ te midhølm-go:'r / 'dæm' hət jo'on'ør'ulstrop / man'dæ:, hwø wi kaljt
 'rø: anəs'brow', stær et'sag'n, 'så wa'dæ:r'jèn', dæ had'dru:nt si'bå:'r
 å sæ'si:'l, å'hon haj'rø:'ho:'r, å'så gik hon å'spøj't'dæ:ni: we'rø:
 anəs'brow' / de wa'nəm:liq'en fo'far'deliq'aw'stjðs'ste å'u'hj'q'eliq'ste
 åm'æ'aw:ten, å'så - de wa jo'itj'en'hwæ:' si'haj'l å'mø:ð hene' dæ /, man
 æ'wæd'itj, åm dær'æ'nu:r - man'di'så:, hom'gik dæ'ni:ɛ.
 hå do'hət, dæ wa'nu:, dæ æku gi'hene'pæn:?

'næjɔ, 'de hær æ'itj,hət.

Trange tider - udvandring

Trange tider, udvandring og en tragedie

når i 'no be'gyn: åm ø'før:-o:'r, 'hwans'æ'så de'fø:st, dæ ska'gy:rø:s?

ja, nå wi 'så be'gyn:, 'så hadæ wi jo'pløwød å sku'hèl'st wa'fær: mæ'fde
 'hi:lø, å'så sku dæ jo'hærø/wi - po dæ'hæ:'go:'r, wihad: - 'dæ-a
 øn'mener'go:'r - 'wi'had:'bærø'trix'høj:st, å'så nå de wa nøj'ljerø
 'jow'r, nå de'wa så'stræn', 'så sku wi ha øm'fu:'al:'trix / å'da'so:ed
 wi mæ ø hå:'n, å'de fak æ'ðsø'læ:'r, 'mæ:n de wa jo'itj' så'qøt da /
 man'så, dæ æ bløw'let'èlj'drø, 'så ku æ 'gøt ha løst'te:' å fo'tèl:'let
 åm'de / de war'så:'n øn'ten' som'ne'tn-huner å'tow', 'trix å'fì:r / dæ
 wa'enen'pæn: å'tjèn:'dæn'gån' / de wa'småt, å'så sku øn jo'uxd' / mi'få:'r
 'han' wa jo'kraftiq' / han ku'gøt'ørøn dæ'hæ:' / æ ku go'nøj'uxd' / å'så
 fræ'høst, å:'ø å'så te'eny' i de'sam'ber'dæ'gik æ'ni:' po færqæ'bør'ø
 hæ'ni:r, å mi'na:bo wa'mæj - dæ wa'tow'na:boør,mæj - 'di'qik'ðsø dæ-
 'ni:øe'nøj a ø'tix / wi'fak ha-laj:n'kro:n åm ø'då:'ø, å'så'gik wi'fì:
 kilo'me:'tør i'mul'm å'mør:k'bøde'må:r å'aw:ten'ix' øn pa'renød'træ:sko /
 å'så nå wi kam'let'lanør'han, 'så fak wi øn'kro:n å'tyw:/ 'de'-wa i'rù:ør-
 'tix, å'de wa 'liså-dan:t / 'fòlk wæl'e'k-ø'gån' 'go:' 'dæn'tuxr fu'di
 'pæn:, man'wi'ar'bedød'pæ:n ø'hi:lø'då:'ø, å'bøde'mørk'må:r å'aw:ten /
 wi'kjæn: ø'wøj' / wi'qik'snix'ow'ør de'hi:lø / 'de'-wa'smo:' 'før'hølj', å
 æ ka jo'høw: i hal'fæmsø / 'de wa'ðsø fo'far'deliq'smo:' 'før'hølj' / wø
 næbøboør'hæ:räm'kren' - ja'de sku'wi'ðsø' wi wa'itj'fa'te, man wi sku'spå:r
 'så:'nt'fu:r å fo'ed'te:' å go'rønt / wi'had:'enen'pæn: / åq' wø'na:bo har
 'waj:sten'før'-wøs - 'dæ: wa'manø'ba:'r, å'de'-wa'ðsø'smot, å djè'huxs wa
 'gæn'l, å'de wa'møj', gæn'l / æ ska'løw:fu:r, 'dæm dæ hå wæt'mæj te di
 o'lømpisk'spèl: i'ja:pan, 'di ku spren'ow'ør ø'huxs / 'så:'law'wa'de/
 de wa'itj'fu:r, di wa'fa'te, man di ku'itj' fo'rå:'ø'te - di ku'itj' skaf
 'pæn:te:' å'bøq, fòr / 'di'-wa'itj'mi:'fa'te øn'wajø / å'så:'n wa dær jo
 'manø,ste:ør / man'hwa sku ø'ba:'r - 'hwø sku di blyw,å:'ø / 'de wa'ðsø øn
 'spørsmål, fu dæ wa'enen'plas'te'ðæm, å dær wa'hèl'ør'itj'nøj - di ku jo
 'itj'fløt'eny' te ø'by:ør / de wa'dæn'gån' ø'ba:n wa'kom'øn / hwi's'jèn'
 ku kom'te:' å wa por'tø:'r èljør kom - 'de wa øn'wèl:diq'ten' / 'han' wa
 'sekryð / næj dæ wa'itj'ajer'ü:ð-wøj', øn di sku te a'mør'ika / å'dæ

rèjst di 'enj, å de wa 'mang 'ha:rãm 'krenj 'fræ:ʔ / de wa jo 'ra:n epide'mix,
 åge - ja wò 'na:bo-go:r 'ha:r 'roj'nãm-krenj 'di hãr 'ba:r i a'mèr'ika 'nãjstøn
 'al:sam'el / 'no-a di jo 'dø: / wò 'na:bo - nærest 'na:bo - 'dæ:r'wa 'trix
 ssoner å en'da'ter, da'rèj:st, å 'di a'ðse 'dø: sã 'na:r - 'ja: a'wed' 'it,
 åm da a'jèn' 'løyen, i'no - man 'de'wed' a'itj be'stamt/ man 'di'rèj:st sã:n
 wa da 'hi:l i'gjeml/ 'de'-walitj jènst, at 'di'on: røj:st, man da wa 'mang
 a di 'el:ør / wi 'hã:r en'na:bo li:'na: 'fræ-wos - 'dæ:wa 'no en'gaml,
 'gamel'ku:n, da hiã kjè'stixn, å 'hon'had: tøv'ba:r jèn:s å - 'ja:'no kan
 a'itj 'høy:, hwans dan 'nãj:n 'hi:d, man 'de wa en'pi:q / hon bløw'gywt å kam
 te'spærø, man di røjst føy - hon hiã 'gre:tø - 'di røjst føy te a'mèr'ika,
 'sã dam:'ha:r'øyen, 'di'røj:st i-bã:'q-a'ter - han hiã jèn wøl:son - åq'han
 wa'gywt / a'trow'e be'stamt, de wa 'fam' 'ba:r, da wa 'maj, man di 'fir
 'ba:r 'di kam 'al:driq 'hjèm' / 'di 'dø:d å a'gjèn-wørdi'cheder po a'røj:s /
 å 'han wa 'u:d å seq åm'ar:bed, å dan føy 'dã:ø, han wa 'u:d, 'da bløw han
 ky'ni:r a'ø'toq / 'sã'stow' hon 'jèn te'ba:q / 'sã'hjalp a'dan:skørø heng,
 fu de wa 'mang 'dan:skørø, dæ:r / de wa 'al:ti 'antøn da'ko:ta 'elør ne'braska,
 di sku,enj, å 'an:kølt røjst jo 'øse te ili'nøjs:s, man de wa 'di 'tow' mit-
 sta:tør, da 'sa:rliq 'tow' dam, å 'de wa jo we'lanj'broq' / 'sã a'dan:skø-
 re'pærø: 'sã'hjalp 'di heng 'te: a'bi-lat, at hon ku kom'hjèm' / 'sã kam
 hon'hjèm' å 'sã mæ'jèn' 'bã:r / man'no kan 'a'itj 'søj: - 'danj' jèn: 'bã:r a
 mãskø 'dø: / hon ka'wær'li: we 'fir's'o:r - å 'heng da kam'hjèm' fræ
 a'mèr'ika, 'danj' 'ku:n, 'hon bløw'gywt i'jèn å hã'ba:r - fo'rastøn, da a
 'jèn' i'to:stø - man åm'hon ka'høy: dæ'ha: - hon ka'nãk'høy:, heng'mu:r
 hã fo'tøl' ød/ man'sã:n gik 'de,tøl.

hwan a de?

Cyprianus - og en tragedie mere

de a a'farørs'søn / (navne udeladt) han a'gywt mæ'jèn' a - sã'hon wød
 jo 'øse be'skøj'n, ja/ man 'danj' 'gamel'ku:n, da 'wa 'dæ:r'ø'p, 'hon bløw'søl'
 mæ'øjendom / 'de'war en'gamel'huxs / å 'de war en fo'far'ø'liq 'gjaw' å
 'nøj:som'ku:n - 'de hã hon jo 'al:ti wat - å a'trow:ø'øse, hon'had: ød'gøt/
 hon 'dø:d, hon wa 'nãk åm-krenj 'gøt'fir's 'elør sã:n, å 'hon ku jo fo'tøl:
 n'øj' åm de 'gamel/ hon haj - heng 'fã:r 'had: sypr'i-ã:nus, å sã 'danj
 gånj han 'dø:r, 'da a da'enen a'fa'mil'i - da a'enen, da wil'hã: en /
 'sã wil, di 'brenj: en, man 'sã'wi:st ød sã, dan ku 'itj 'brenj: / 'sã-wær ød jo
 'gal' / 'sã'had: di nøj fa'mil'i'ni:r øpo'røstrop'mark / de fo'tøl: hon
 'sã, å 'sã bløw di'e:niq åm' ød, 'no sku en 'dæ:ni:ø, å 'sã sku en 'brenes/
 'sã'søj'r døn 'gamel'ku:n - " å 'sã falj'wi po'knæ: å 'ba te wø'r-hærø, å 'sã
 gik en 'tøl / 'sã'branj' en! å 'six'no betø, 'ba:r! leq'no'mær:k'te: ød / 'dæ:
 'ni:r i 'danj' 'go:r, 'de ska'no 'al:ti 'go: 'dam: 'gøt! " - 'de'trowø a da'nãk
 'øse, de'hã:r / man 'gamel kjè'stixn' hon wa jo bløw'n'rønkørø å 'gik we'en
 'kjøp/ 'hon ska ha wat en'møj' 'pæ:n'pi:q i heng'on: 'daw: / 'sã'had: wi

en 'præjst 'hæ:r i 'hun:børe/ 'han wa 'u-lywt, å 'så hađ han jo fot 'kik po
 kjæstixn/ å 'så wil han jo 'ha hene te 'ku:n / han 'hađ: wes 'så:'n åren -
 'trant 'bej:lt, man da 'kome da 'så 'tøw 'man' å wil 'sna'k'mæ hene 'åm' ød,
 åm de wa 'it en 'gu:' par'tix å al: da 'hæ:' 'hi:lø, å ø 'præjst haj gjow
 'ø'p-'marksom 'po:', han ku 'gøt 'ten:k sæ å bløwn 'gywt 'mæ hener / mang -
 'gamel kjæstixn 'hon 'tø't 'it, hon wa 'war:diq te 'de/ 'ja: da wa jo den 'on:
 'dan'-'gån' 'ja, man 'så hađ: hon po hene 'gamel 'daw: 'så hađ hon 'møj' sam-
 'we'tiqhed'sha:'q, fur ø 'præjst 'han 'hæn: sæ 'jēn' 'søn:da 'fu:'mēj:da 'ni:r
 i ø 'brøq'øes, å 'så 'sēj'r kjē-'stixn "en: æ hađ så 'ja, 'så ka øđ 'gøt'wa:,
 han hađ 'it 'hæn' sæ " / så 'de hađ: hon po hene sam-wi'tiq-- / han bløw
 'al:driq 'gywt/ æ ka 'e't 'høw:, hwans han 'hi:đ, man 'de ær 'øse'li:'møj' /
 'de leqer jo en 'huner 'o:'r te-'bå:q - 'ja: de 'leq'er en 'huner å 'fama'tyw:
 'o:'r te-'bå:q/ 'ja, 'så:'n gik 'de 'tøl / 'no, 'de æ 'manø, 'manø' 'o:'r sin 'hon'da
 å æ hæ jo lå 'mar:k'te:' ø'p po ø 'kjar:gor, da 'lå: en betø 'mar'mør'plå.
 " 'hæ:r 'hwiløer 'gam:lø kjē-'stixn" - man 'no æ øđ 'wøk.

Træstid, drøft

'hwans kal:t i dan' 'tix, da i be-gyn: åm ø 'før-o:'r å go 'ix ø 'mark? /

ja 'de'-wa jo i ø 'drøwt / da begyn: wi jo i ø drøwt.

hwa 'tix be-gyn: i 'så åm ø 'må:r?

ja 'hæ:r, 'de wa 'it, så 'tilø / de wa jo ø 'klø'k wa 'hal' 'søjs 'eløer, såđ'n /
 man wi bløw jo 'sām:ti'we 'selø - 'møj', selø, øse / 'de'-wa jo 'wø 'skik /
 'å: , 'de 'gjow: di 'fljēst jo.

Tællider

hwa 'tix 'spī:st i 'så i ø 'drøwt?

'ja:, wi 'spī:st jo en 'stø:'d 'w'øter, wi wa 'kome'n 'øp/ 'da fak wi 'mjēlk å
 'brø:'ø/ wi fak 'al:driq 'ka:fø / mæ 'få:'r 'han wil, 'it ha 'ka:fø / wi fak
 'møj' 'mjēlk å 'så 'grød', å 'så 'bj:n 'de'-wa jo en 'kraftiq 'køst sel-
 'føl'øliq / 'w'øtemejdas 'ka:fø 'de 'fak wi 'høler, 'it / wi spist jo 'mēl:mađ
 ø 'klø'k wa 'fam', å 'så sku wi jo 'hå:' en 'bi:'d i 'bå:'q 'w'øter 'da: te
 ø 'klø'k wa - 'lisom wi hađ 'trant - tæ ø 'klø'k wa syw-ø't å 'sām:-ti:r
 'it, så 'læn: / å 'så sku wi ha 'mal:keð i 'bå:'q 'w'øter / 'ja:, wi 'hađ: 'it
 'swå:' manø 'kyxer, man 'de wa 'skik ø 'brow' øse di 'fljēst 'ajø, ste:øer.

'fak i 'it 'nøj åm ø 'fu:'-mēj:da?

'jo:w, 'de 'gjow, wi da / 'jow' man 'de wa da 'wes 'øse' mjēlk / 'de ka æ 'it
 'reqtiq 'høw: - 'næ:j, æ æ 'it 'we:s e-po:'ø, wi fak åm 'fu:r-mēj:da / de
 ær æ 'it 'we:s, po:'ø, før wi kam 'no 'it, så fo-'far'øliq 'tilø 'øp, å wi
 'lawed jo en betø 'bi:'d, fa: wi fak wo 'døwer / å 'de wa som 'saqt 'mjēlk
 å 'brø:'ø, å 'så 'nå:'r wi haj 'fot da 'hæ:'r 'mjēlk - å 'de wa jo nøj 'gøt

mjèlk / de'-wa jo a wò 'èj'n kÿxer / man' sà dan'-gàn' sà wi kam 'ix ø
 mèje-rix, da' kne' b ød jo ma' de mjèlk, fu' de fak wi 'a: & be- gyn: ma,
 man' de mot jo i- li: wal' ø te: & - de wa fo' maw' ør / a wed' it - wi 'bro' t
 ød i 'nu: 'o: 'r, man' sà tow di jo 'sà nòj' mjèlk fra: 'e te ø fò:, & sà
 'tow' di jo ø flø: d te 'smør. / man' de ku jo 'gòt wa fo- høg: st, 'de' smør,
 fu' nà di ku 'it fo ød te: & 'sam' l sà, 'sà war ød nar: mest fo' høg: st
 & sà mot wi - ja' sà hað: di jo øn' tuxr ma - a ka' hów:, di 'sna' kòd' am'
 ød / ja' dæ: 'wa ø jo 'jèn' , øn' man' - di wa 'no' kix' a: 'e, 'han kam ix ø go: 'r
 'nà: 'r wi sku' kja: r, fur' han ku jo ha' nòj' enj: - fly: 'døls' po' de / ø hað:
 'òsø nòj fa- mil' i 'ni: r i 'jajerop, & di' hað: øn' dæ' tær / 'hon wa' syq',
 & de wa 'møj' / hon wa' gywt ma øn' man' dæ: 'ni:, & de ka' dæ' it' gi, ø
 'naw' nør ød, fu' han ø dæ: ' / han hid' jens' jèspsen, / & dæ' wa 'it' baje
 'rà: 'ø, øn' di sku' ni: ' te 'hemer' lan' te den' klo: q' ku: n/ & sà tow di
 'dæ: 'ni: 'r, & 'no ka ø 'alsà it - dæ ø jèn' a 'dæm:, dæ- wa- mæjs' dæ' tær,
 'hon ø 'li: 'dø: 'ø, fu' hèles ku wi jo 'næk - 'hon' we: st' næk, hwò- dant' de'- wa
 gon' tæl / sà dæ: wa 'møj' & fo- tæl: am' de, fo' di' haj: øn' fo- fæ: 'døliq'
 'dæ' p- lów' øls' / di wa 'wes dæ- ni: ' tow' gån: / & q' dæ' di ky' hjem', 'sà wil
 dæ dæ kom: øn' man', & 'han wil' øp' & ky: r, man' di mot
 'it' ta ham' øp/ di sku' dæ: ri- mu: d' ta - di hað jo 'piber, dan'- gån' & røqt
 to- bak - di sku' dæ: ri- mu: d' ta- dje' pi: b & sà ø 'a: sk & 'il' l'uxd' øw' ør
 ham' fòr ham, & sà sku' di 'bare' ky: r / & de' pa: st' øsø / dæ' kam' øn' man',
 'han wil' gja: 'øp' & ky: / man' han' fak' dan' be- haj' len / hwans de' wa fo
 øn' man', de wa mæskø øn' tæl- fæl' diq' jèn', dæ wa' goøn, & sà hã: ' en
 betø' tuxr' mæ - man' han' fak' ø 'a: sk' ni: ' øwø ø 'hu: 'e, & sà wa' de fo' bix/
 'sà men: t di' dæ: r - hon' hað' hat øn' kjerest, & dæ: r kam' di fo- bix, hwør
 han' bówed / di' trowed, de wa' ham, dæ hað' lawed' nòj / de' dæ' da' di ky' dæ:
 fo- bix, 'da sku' di' wa: sà fo- seq' tiq' & 'sìx' døm' 'gòt' fu: r / 'mæ: n di' so: '
 jo' enen- ten' / man' sà sku' di leq' 'il' we ø 'døer- dæ: 'r, fu' de sku' hjel: p,
 & sà den' fò: st , dæ kam' en', 'ham sku' di pas' po: 'ø, fur' han' hað' nòj' mæ: '
 ød & øjær / man' hon' dø: d' da, & sà wa' de fo' bix.

skeri
 trældom

'hwans kal: t i 'dan' mál: ti, i 'spì: st fòst am ø mæ: rø? ja' dan' kalt wi 'døwø.

'Enj sà dan' sì: st am ø 'aw: tøn?

'de'-wa' mæl: mæð, 'sà: 'n ø 'klò' k wa 'fam'.

'spì: st i 'it' nòj i- bã: 'q- a' tær - ø klò' k wa 'nìx?

'de wa' sjèløn / wi fak' grød' sãm: 'tì: r.

'hwans kal: t i 'de, sà?

'de wa' næ' ter jo / jow a trow' ø najsten' al: 'tì: r, wi fak' grød' ø hel' øt: bløw - nà wi no fak' grød' - de bløw' sòt i ø fæder a ø sãm' & ku' høg:

Upprodd e'war:m dæ:r.
nå

nå:' de bløw we dany' tix, i sku ix e' mark, 'så sōw i wal te mēj:da?
wi sōw som 'req'gl te mēj:da ja.

gjow: i dse' de am e'wentere?

naj', da gjow: wi i al' fal' it/ naj' fu da sōw' wi nāk sā lan:/
da mal:keð wi jo it dæ: fa e' klò'k wa 6't, hal' nix, å sā mal:keð
wi sā sele' am aw:ten / sā ku de jo it gjør nōj: .

når i wa sā fær: mæ:' å so:'e, hwans gjow: i sā?

*Mad
til tær
folkene.*

ja, sā sku 'wi ix e' kja:'r, fo wi hað enen roð:-frogt / sā ska wi
ni:'e å graw tær'e, / ja å sā hað: wi jo - da wi sku te:' å - da wi
el:t - sā be-qynf å el:t, da hað wi jo sā en'man' - da el:t wi it
si:'l/ sā skōð' wi jo si:'l, å e' pti:q hon 'jaw:nt / å sā, da 's wa dæm
sā sku wi ni:'r mæ e' loj:n te'-ðem, å de wa al:-tær - a trow'er, de
wa mōj' skik di fljēst ste:er, fu di ku jo it go hjēm' te mēj:da -
da wa jo lant - sā sku wi alså ni:' mæ dæ-hæ:r oj:n, å de wa paner-
kåqer å sā nysmalkeð mjēlk, å e' panikåq de wa jo nu gu: nu:r, å
e nysmalke mjēlk de haj wi kōw:renør tēl, som kam ix e' mjēlk / dæ-
hæ kōw:renør de wa jo sā:n nu ho:r nu:r / dæm: ku wi jo ha en hi:'l
o:'r, uðen di tow'skå:, bare di wa'-en ta:'r ste / man sā - di sku
jo sā blødes ðp i e' mjēlk.

wa dæ it en 'donk mæ dse?

jow jow, wi hað da en gamelman.

hwans wað-dæ i 'dan'?

da wa el'y, hjēm:brøqð el / ja-ja ja-ja, de wa nōj qðt el.

hwō-dan kam de sā dæ-ni:'r, bo:'r i eð i en kør'e?

naj de bo:'r wi po e' røq' i en gamelman.

ja men a mener dse e' mēl:mæðer.

ja de bo:'r wi i en kør'e / ja, di haj jo en tēj:n mæ'-ðem te djē
fu:mēj:das å m'tēj:das- / ja-ja, sā wa'-eð, wi sō't we e' stak, å sā
- de bløst mōj' mōq' ix eð / de wa gu:'e.

å sā sku i te:' å ix e' hyl' en ti-daws?

ja, se de slow' wi mæ e' hyl' / de ku jo wå:r nōj.

hwò manɛ war i sà te:ʼ á slá:ʼ?

wi war it̩ ánt̩ en̩ jènʼ / de ku pa-si:ʼr, wi wa tówʼ, nár wi haj jènʼ
en̩ dá:ʼe éle náj.

wa de sà bo:r-hyx éle war ed̩ an:hyx?

de wa bo:r-hyx/ wi had̩ en̩ beʼte stomp an:hyx/ haj de wa jènɛ bo:r-
hyx/ de ku jo wá:r nu: daw:.

hwò-dant̩ bor i jèr ajʼ má:ʼ á síx, ám e hyli stowʼ reqtig?

ja:, dam gamel di ku jo -- de ór:nt diʼ-jo / ja: de ku e da óse te
sist / de sku wi nák læ:r, for hëls ku wi jo it̩ be-stel: náj.

hwò-dant̩ gjow: i sà de?

ja: wi ku jo leq: en̩ po⁻ⁱlowʼ á sádʼn, á sà ku wi jo síx, ám den hajɛ
dan raʼt skjawt, e hyli.

ni i lá: en̩ i e lowʼ ?

ja, sá:ʼn en ste, de wa jawʼn / sà ku wi gót síx de / á sà sku wi jo
læ:r á strý:q en̩ óse, fu dam: dá ku it̩ strý:q, di sko:ʼr jo djè fener /
wi sku jo hol̩ e ól:buɛr en̩ te e króp á sà strý:q.

do hár alɛ:driq wat maj te:ʼ á há:r en?

najʼ, de kaʼ-a it̩.

dedhá do sit?

ja/ naj de kaʼ-a it̩ / wi há alɛ:ti stjént en.

ska en sà wa uden e hoqʼ.

najʼ, den ska wa enen e hoqʼ, i-sæ:ʼr ná:ʼr wi slár hyx á grès, ja.

ná:ʼr i sà haj slá:n e hyx, hwans blywe dá sà gjow we:ʼ ed̩?

ja sà blèw de jo leqen, en̩ tre-fiɛ daw:áʼtɔr, lisom e wèj:lɛ war, á sà
blèw ed̩ jo stèʼkéd - akorá:t lisom - dá:r e faktisk enen fórennʼren.

hwans blèw ed̩ rəwn samʼel mæ?

de wa en alɛ:menʼeliq ryw: á en̩ fórk / wi had̩ jo enen haj:st-kraʼt.

war ed̩ en̩ ja:rn-rywe ?

najʼ, de wa jènɛ tre-rywe/ wi had̩ it̩ ánt̩.

hwò manɛ tanjɛr waʼ-dar i sá:ʼn jènʼ?

ja:, de wedʼ e sanɛliq it̩ / dá-wa wal en̩ trədwe- fam á trədwe ,

tenker æ / de'-æ så:'n nøj -

hwam lawed dam: tanjer?

dam: lawed æ tam:rer / dæb-wa jo it fa-breks da dan'-gån'.

i haj: enen ho:qhus - ho:qkamær?

de had: wi it, naj' / ja: jow, wi had: jo en betg wù:nhus // dæ: had:
wi jo de krom reskaber, wi had: / wi had: en saw æ en ham'ær æ en hòw:-
tan, æ de'-wa de hi:l9.

hwò-dan so æ sta'k så uxd?

dam'-gån' da wa di al:ti rong / ja di fljést æ'-wal òse / i-no / no blyw
di jo rong hwa-jèn', fur hêls æ di jo it, nam' æ kyr hjem' ma æ traqtos /
man de wa al:ti rong sta'k dan'-gån'.

lâ i så nøj øw'ær em?

ja, som reu'æl / wi tow' tów' mù:r-sti:'n æ så nøj sno:r, banj æ mæ:r-
sti:'n po:'e æ så lâ dæ òwen'øw'ær.

do, kinger it te:' æ wrì: en wra:s?

jow', jow de gjø wi òse sàm:-tì:r / dam: kalt wi en bva:s / dam: sòt
wi jo æ an: enj æ tomel-~~am:erren~~ i æ tomel-fenjer, æ så ky wi rong,
æ den naj:n hæ:'n, dæ: hol:t wi, te dæ kam' en pa:sen, ty'køls så:'n,
æ så:'n bor wi jo ose aj' æm wenter, når wi task row / da lawed wi òse
bra:ser æ banj æm' e row.

sku dæ så trekes en bra:s uxd i hwa:' an: æ æ stak?

de ku æm trant go øw'ær æ stak, æ we den naj:n an:, dæ: lawed wi jo så
en be'te bra:s po dæ: hæ:' lan' dæ, æ så- / jow de æ it, så gamel, man de
hå wi da al:ti brojt.

æ så sku æ kyrøe hjem' / hwam wa de så, dæ fòrked æ òp?

ja de war en manj - æ så en knèjt, dæ lâ è-po:'e.

dæ wa enen piqer mæ?

næ:j, dæ wa jo piqer mæj, når wi haj hæ:stæd æ slow' æd / så wa de jo
som reu'æl en pi:q / man når wi kyr æd hjem' - na: di wa jo mæj / di
røw' æd jo ra:'n, æ de wa jo dam:, dæ røw' æd mæ , man hêls
lawed di it nøj.

war æ wuxn så lân' èlæ sta'kø?

ja, dan' wa lân' / dan' wa nøj lân' / dan wa sejs al:, ja.

wa dæ nøj lâ òwen po:' æ wuxn?

ja, da waš-jo e stanberer, ja, ma en penj' i hwa:'r hjør:n, så:'n de sku itj skri ūd.

hwas kaler do e si:er a e wuxn?

e haw:rør, ja.

å e enj:støker, hwa kaler do dæm:?

dæm: hað: wi itj ajør naw'n tæl un e enj:støker.

Enj: e'bonj:?

boh:'fi:'el, å så e haw:rør, å så e stanberer, ja.

do hã itj hõt nøj, di kaler e sæd'ør?

ja wi hað: jo en sæd:fjæl / de wa jo danj', wi sò't þo:'e, ja, å danj' lå:' jo nējen onj'er e stanberer - onj'er de / dæ: e jo itj ski mōj' for- andreng, næj'.

hwans kaler i så de, i gjør e wuxn lãn' å sta'kør mæ?

ja de'-wa jo dæ nējen-onj'er.

ja hwans kaler i de?

de tēr e ^{sandig} ~~sandig~~ itj swå: dæ e'po:'e.

kaler i en e lãn:wun?

e lãn:-jæ:'rn, jow de waš-e lãn:-jæ:'rn, ja ja, å danj' ku jo så trækēs ūd.

å så si:de så manø naw:n po' de fōrøst po e wuxn/ dæ: sej'e så:'n nu sta'kør øp dæ: po e si:, som e haw:rør di leq'ør po:'e?

ja-ja, dæ høl:t e haw:rør! de ka e sandig itj --.

hi di kjè'pstøker?

de war e kjè'pstøker, ja, de wa e kjè'pstøker/ de e we:' å - de bro:qer wi itj.

nøj, men no ky wi widere mæ e hÿx/ nå:'r de no kam hjèm', hwō sku ød så han?

ja di fljèst di fak ød jo øp po e lowt/ wi hað: alj:ti en gu:'l å føl:t danj' / så deš-wa itj så wan:skøliq, fu-de wi ku ky:r enj' i e - dæ wa al-så lãn:-å:røm / dæ wa itj itwa't å:røm / så ku wi ky:r te alj: e gu:l / de e sk'fō-resten dæ dæn sam: lå:, dær e'-dæ i'-no / danj' ar - ja: ,dæn e hær e tōw' or gamel.

å så nå wi a far: me hÿx, hwas ska wi så te?

ja:, da:ri-mël:, fræ:' wi wa far: me ø drøwt, å så te wi sku te høst, se
 da hað: wi de hÿx, å så resten a ø tix wa wi i kja:'r/ wi söl: nu: fo:
 tær'ø, man de wa it ræt manø, åq⁺ wi fæk nix kro:ngør fur øn las å kyr te
 tisti å lève:'r ød we å:rø:' - manufaktu:'r-haj:lør å:rø:' - å da:r
 fæk wi wø manufak-tu:'r-så:qør / så wi fæk enen panø, man wi lewiroð
 tær'ø fòr' ød / å:r ø:' - de a manø o:'r sin danj' bløw - fò-rætneø -
 lå ni:'r, man se a hærwet da-ni:r we ø øjendø, å danj' ør'-de i'no, å
 da:r a hans sti:'n - ø tra'p'sti:'n - danj' ø'-dar i'no, ka a sÿx, å
 da:r står å:rø:'ø po danj'.

hå ðo wat mæj te:' å ta:sk?

ja å ta:sk - me pløj'l ! ja-ja, ja-ja, alj: wø row de bløw jo tø:skøn
 me pløj'l å så tån tå:'q å:' ød.

må:'r i no söt ø ku:'r i stak, lå: i så nøj i ø bonø, enen i söt ø stak?

na:j, ja wi söt jo alj:ti nøj mø't ix å så bøqød wi po de.

man de bløw lå:' li: po ø 'jow'r?

ø:, hwis wi hað: nøj hal'm, så bløw da alj:ti lå hal'm i ø 'bonø.

hwans kalj:tøø danj' nøjest law'?

ja de wa jo ø støj'l.

dan fø:st law ku:'r hør de mæj te ø støj'l?

na:j, hwis wi hað hal'm, så war ø hal'm-så war de jo støj'l, manø -
 ku:'r - ja:, hwis da wa it hal'm, så kalj wi ød ø støj:l-law', dan
 fø:st law'.

lå i òøø støj'l enø i ø 'lå:?

mæj, de gjow: wi - ja hwis wi hað ri:qøtiø me hal'm, så gjow: wi ød,
 fo da wa jo it se-mant èlø nøj/ de wa jo bonø - al-men'øliø li:r-bonø. /
 de wa jo it alj:ti, wi hað hal'm te:' ød. / hað: wi de. så lå:' wi nøj dar

hwo-dant söt i hëls ø 'ni:'q?

ø na:q! ja wi söt øm alj:ti så:n me ø tøk øp / så sÿ:n han, så sætø di
 me ø ru:'d øp, fu så trøjø di jo it 'ku:'r'å:', når di 'go:'r ix ød.

man de a barø døn fø:st law'?

na:j sp:'n blywø di we, ja de ^{elia} ø sang, wi hað hat øn kå:' l, han -

jamen bløw i we sã:'nt i gamel daw:?

da gjow: di òsø i gamel daw:.

bløw i òsø we å sæ't em mæ ø tōpōp-aj' hi:l ø wēj' òp?

ja de gjow: wi it, man sot ø tōp òp, man æ wed', dæ wa nu:r dæ - / man dan-gån', de-wa jo fu:r at di sku it trej ø ku:'rr å:'ø.

man i bløw sã we å sæ't em sã:'n, den jèn: law' òwen po den 'naj:n?

ja ako-rå:'t.

di lå: it ni:'r?

ja: sã:'n - di lå:' ø skro:'ø / di 'stow' jo it hi:'l po ø tōp, naj' / naj di lå: skro:'ø sã:'n.

bløw ø sã lå:' hi:'ll òp te ø hanj:bonj?

ja, naj de al'e-al'ø-sist, de bløw lå:' sã:'nj; de bløw lå:' ni:'r, ka wi qōt sēj: / naj de gjow wi it.

man no ska wi te:' å tæ:sk/ hwò task di?

no mæ plēj'1! - ja: no hæ:r - å de gjow di flēst - dæ wa jo an:kølt, dæ task ø hi:lø aw'1 mæ plēj'1 / de kan æ da hōw: / man wi hæd: øn wenj:-møl: - nøj gameldās wærk / wi ku tæ:sk mæ:' ød, man de gjow it ø ku:'r èlør ø hal'm ræ:'n / de sku wi go:' i-bå:'q-æ'ter å rest ø ku:'r å:' ød/ de wa nøj gameldās nøj, man ø tæ:sk-wærk wa gu:'ø næk.

hwò stow' i i ø'lå:, nã:'r i task?

da stow' wi jo i ø å:røm.

kaljt i ød øn low' èlør -?

ja wi kalt ød å:røm èlør òsø ø low' / å sã dæ:r wa jo sã spl:ltra i dan-hæ:' hēj'ðø / de kaljt wi ø lobræk / de wa jo fu:r, ø ku:'r sku it spreng end i ø - - / jow', sã task wi dæ-hæ:' row, å sã banj wi ød i kne'pør'èlør i sã:'n nu:r - brøjør.

hwò-dant lå: i e ni:'q?

ja wi lå: øn fi-fam' nē:q, å sã - uden å lō:s øm / sã slow wi ø tōp å:' ød, å sã i-bå:'q-æ'tør sã lō:st wi jèn' å jèn' å task po de hi:lø, å sã samølt wi ød sam'øl å banj ød i brøjør, å sã sōt wi dæm: han, å sã sku wi - ja: han po ø wentør - sã sku wi te:' å ta tã:'q å:' ød/ wi brojt't jo it ånt enj tã:'q - row - dan-gån' te tã:'q

så ban, i òsø bras:gr am ø brøjgr?

ja å hêls ban, di øn bo:'n, -, wi kal:t ød / de wa jo så:'n ^{tau} øn pa hanful
row, å så knøt wi ø tøb sam'el å:' ød, å så ban, wi de am' øn, å så
ø'p fu øwgn, da ban, wi øn betø bras: am', fu hêls wil, ød jo strut
ùxð te ø 'si:gr / jow' / så sku ød rywø å:', wi kal:t ød / de wøl sèj:.
så røw wi de grøwøst å:' ød / de-wa jo de grøwøst wi tow' så ma øn ryw:
å så sku wi hå ød kåst / så sò't wi wøsi ø lowø po ø ski'p-mo:'l, å
så hað: wi jo øn betø skow'l / så kå:st wi / å så bløw ød jo di:'lt /
som req'el i trix høl' / døn fø:st høl' de'-wa jo nøj læt nøj, å så
kam' de gu:, å så de uðøst, da ku wæ:r nøj li:'r, å da ku øsø wæ let
så:'n, ix ød / de ku it, bro:qøst te brø:'ø, - fu wi bro't ød jo te 'brø:'ø.

hwans kal:t i så de, da kam næøst we?

de kan ø ity - ja de hað: nåk øn naw'n, de - -.

kal:t i ød øtøst?

ja de wa sèl-føl'øliq de 'a'tøst, mæn am de haj: aje naw'n - de trow'r
ø ity / å så de framøst, å så bløw' da jo al:ti øn usøl be'tø krom:
hi:'l ù:ð / så wa de jo imøl ø wøq' å så ø lobrøk / å så - de wi sku
ha brø:' fòr, de kam jo øp te ø ba:qø, å da:r fak wi pùxn fo pùxn /
'han' fak øn pùxn row, å da: fak wi øn pùxn brø:'ø fòr / øn sku jo tøk,
de war øn do:rliq fo-rø'tneq, mæn da wa jo kumøn wan' ix!

de sku wal øsø ran:søst?

ja, wi hað: jo så øn betø røn:sma-ski:ng / de hað: di fljèst jo.

do hå al:driq rønøst mæ øn søl'?

nøj', nøj', de hå wi ity prøwøð / nøj wi hað: øn røn:sma-ski:ng / da
wa jo nøj' ar:bøð we:' ød.

kan dar ùxð a trix hwølør èlør barø a tòw'?

nøj', de kam barø ùxð a jèn' / da wa tòw' søl: / føst ø øwer-søl'
å så ø nøjør-søl' / ø øwer-søl', da: bløw ød jo 'blæ:'st øsø / da wa
jo wønør, da qik / å så ø nøjør-søl', da kam, hvis da wa nøj så:'n,
å nøj betø skit ku:'r ix / de gik jo nøjøn-ùxð.

hwans kal:t i så de, da kam ùxð, de da bløw bløst wøk?

ja, ø øwøse hølør hwans wa'-ød / wa'-ød øwøse -

ja å ù:n å så:'n nøj?

ja, å dan'-gån' wa wi jo nøj' spar'-som'øliq så:'n, fu de ù:n, de

bløw jo samelt sam'el, å så sko wi ha'køls å bløw e ù:n ix ø ha'køls,
å så fak di jo så:'n øn betø kør:ful, hwa:' tøv' kyxer, å så strø:d wi
nøj ku:'r, nøj grø'tnen øwø-po:'e, å de wa nøj, di bro't di fljē:st
ste:ør.

do hå al:driq hēt, te nå:'r di sku te:' å ør:n ø ku:'r dæ:r, te di så:,
di gjow te ro:q?

nøj, man æ hå da wæt nøj te:' alså,,wi samelt ød i øn stæ:' døn:, å så
had: wi øn stuxd èlø tøv' te:' ød /di qik ront ix ød å traj'- de wa
søjsråðø byq' ædøawa så:'n a ha:sør-.

hwans kal:tes de?

ja:, de wed' æ hølør itj, æm de had: nøj naw'n.

de kalt di å kjå:r ød, øjow: di itj?

kjå:r ød! jowø, de mo ha wæt kjå:red, fur-de no - de qik jo øw'ør / dæn'
naw'n bløw jo we å følø ød, ja / wi kjå:r ød jo, å så traj di aw:nør'
å:' ød, å så bløw ød som req'el kåst i-jøn.

høj: i nu sø:rliq ski'k, nå:'r i wa fær: mæ hēt?

nøj', wi had: jo nøj ø'pskor / wi fak jo æ:bølskywør, ja.

ja de wa dæn' dæ:', i wa fær: mæ:' å hēt:st.

ja, jow' / bødø mæ å hēt:st å mæ ku:'r enj / ja øsø når wi fak ku:'r enj /
ja, så skü ø æbølskywør wa færø.

do kinger itj nøj æm', hwans' di gjow:, dæm: dæ bløw fætst fær: mæ:' å hēt:st
fær å drél: di øjør?

jow', dæ wa'-jo - nå wi bløw fætst fær: mæ:' å hēt:st, så sku wi jo klen:k /
wi tow' ø stry:qstok å så - de wa jo æm' å gy:r å blyw fætst fær: / jow',
så ku wi gren: a di øjør.

do kinger itj nøj te:', te di høj lawøð så:'n øn slaw døk èlør så:'n nøj
æ hal'n, å söt øw'ør po hi-nøj:nøø mark?

no, nøj', de kinger æ itj, nøj/ man dæ-hæ:' klen:ken, de ka æ hōw:.

kingr do hølør itj te:', te di wil hēt:st ø ko:'l?

nøj' ø haw:!. nøj', de høj æ bare hēt / de war jo fu:r, hwans de no
wi, di sku ha - ka:fø èlør hølør, trøsed di jo ø ku:n mæ:' ød, te di
qik æm' i ø kal:qor!

Bånd T 5

1359, Hundborg sogn
Hundborg herred
Thisted amt.

Meddeler: Jens Christen Østergaard, født i Hundborg 1884. Forældre fra Jannerup, men flyttede til Hundborg til gården, som meddeleren er født i og arvede.

Oversættelse ved Torsten Balle.

Tørvearbejde

Hundborg moses historie

Omkring 1880 da var Hundborg mose, den var meget vandholdig. Der var kun cirka $\frac{1}{2}$ m fra det øverste og så ned til vandet, når vi gravede ned til grundvandet. De fleste de æltede tørv, men der var også nogle af de gamle, de brugte dether, de kaldte stāvark, og det var et bræt, 2 al. langt, og der forneden på enden af det, der var et stykke smedjern, vinkeljern, og det blev så - dether bræt med vinkeljernet, det blev tråd eller også trykket ned i tørvejorden, og så der skulle vi jo have en tin at hive det op med. Så havde vi sådan en krum greb med et skaft på, og det skaft det var så langt, at det kunne gå ned om tørvejorden der på brættet, og så kunne vi hvile det på skulderen, og så tog vi ved krumgreben eller skaftet der med vor højre hånd og ved brættet med vor venstre hånd, og så hivede vi hele stykket op, og det var jo ikke så vanskeligt, for det var jo i vand. Det var jo i vand helt lige til nogle få tommer nær.

Men så når vi fik den op, så slæbte ham der havde taget den op, han slæbte den hen på spredestedet, og der blev det væltet af. Og så så var den drenge med en spade. Han skar tørvne af i den tykkelse, de skulle have, og så lagde han dem hen på spredestedet, og så lå de der til tørre.

Så siden hen - ja det var vel først i 1900, da blev kanalen og det blev tørret bedre ud, rensat op, og så gik det af moden, eller så brugte de ikke dether stāvark længere, så det er jo egentlig noget gammelt noget. Der er ikke svar mange, der har set det, undtagen deres alder den er der mellem 60 og 80 år. De kan måske huske det.

Nej men så gik de over dengang ene til at ælte med benene, og det var strengt arbejde at tykke om. Se de lavede et firkantet hul. Den var ca. - ja den var 2 m i firkant - og så gravede de ned, så langt ned, at de kunne stå, og så kunne vandet rinde ind til dem, og så begyndte de. De var nogle forfærdelig lange støvler, og så havde de en krum greb - nej, det var ingen krum greb, det var en hjemmesmedet greb. Det var en så tung, og så havde de en hulskovl, vi kaldte det, Det var de redskaber, de havde, og så deres ben, for de stampede i det med benene og grassede (knuste) det, og så randt der jo noget vand ind, sådan det kunne få det passende vandindhold, og så - det de kunne ikke med benene det brugte de den her tunge greb til. Når de så fik en sluffefuld af sådan noget løbber (mudder), så brugte de hulskovlen og kom det op i sluffen, og der var så en til at køre det hen på spredestedet. Og der skulle jo være tre til det. Og så der på spredestedet så havde de nogle forme - ja i førstningen, jeg kan huske, da kunne de ikke tage andet (mere) end 20 tørv, så blev de større, så kunne de tage 30. Til sidst nu, da kunne de have 40 i sådan en form, men sluffefulden den var ikke større. Der var ikke mere i den af tørv end der var i sluffen. Det var jo det samme. Så de blev jo mindre jo mindre, ligesom tiden gik. Så var der - det var altid et kvindemenneske - - det var som regel en stor dreng, der skød det løbber hen, vi kaldte det, og væltede det af i formen, og så var der et kvindemenneske, der jævtede det. Det var altid skik og brug dengang. Nu ser vi jo ingen kvindfolk i køret længere,. Nu er det forbi.

Men nu var det jo sådan, der var jo alligevel for meget vand i kærret. så fik de fat i nogle - havde de nogle vandmøller, der blev trukket ved vinden, og når de så fik lavet - skifterne de var jo ikke svært (ret) store, der var - ja der var loo parceller i Hundborg kær, og de var jo fordelt på en 250 mennesker. Når de så fik lavet en række huller, vi kaldte det, så fik de en mølle deri, og så kunne de pumpe vandet ud. Og så den næste række huller, der blev jo for meget vand så. Så pumpede de det ud med de her møller. Der var, da der var flest møller, da var der omkring 100. Og det lavede et grueligt spektakel, for de blev jo trukket med vind, og det gik altså ikke stille af da, for det var jo ikke på kuglelejer.

Men da så det var gået (forbi), å ham, der skød æltingen ud - for så kom de længere ned, og så skulle han skære planken - vi kørte på enolankke - så blev den skåret ned til ham, der æltede. Så når han havde græsset (knust) en børfuld, så kom det jo så i sluffen, og så skulle det skydes. Så skulle han jo køre det hen.

Så når tiden kom, det blev tørt, så blev de her tørv - de blev rejst. De blev sat op på enden, og så kunne de rigtig tørres der. Så når de var passende tørre, så skulle de sættes i stak, ((som)) de sagde, og det var ca. en halvandet hundrede snese tørv i hver stak. Det var det nu til sidst, for så var de talt af. Så var der ingenting at tælle, når vi leverede dem. stakken det var halvandet hundrede snese.

Og det var for resten herligt dengang, for så når vi skulle have noget at spise, og vi andre der var langt henne fra, vi gik jo ikke hjem til middag, vi havde vor mad med - da kom vi flere sammen. Så sad vi de her stakke og snakkede og spiste, og vi havde jo meget øl med. Vi havde altid en gammelmand med, sådan der kunne tage en 4-5 potter, og den drak vi af i fællesskab selvfølgelig, for vi havde da ikke sådan nogle glas med. Men så sad vi jo der, og hvis det nu blæste. og den her stak, det var ved at være tørt, så kunne vi godt fået godt lag tørvesmuld på vores mellemmad. Men det gled godt ned. Der var ingen, der kimsede ad det, men jeg tror heller ikke, det var usundt, for hvad - det var jo gale planter, der var blevet forrådnede lidt.

Men så ligesom tiden gik, så blev alting jo mere moderne. 1904 da blev kærret udtørret igen, og da begyndte de ^{at} og fik maskiner. De fik æltemaskiner og - men de var trukket at begynde med med hestekraft i mange år, med en hestegang, der trak det. Så - tiden gik, så fik de jo petroleumsmotorer. Det var jo noget vældigt noget dengang så. Og nu sidst på kærret sin levetid - ja det kan vi godt sige, for nu er det jo ikke kær længere, da fik de så traktorer, der kunne selv flytte både æltemaskine og sig selv, og så var det jo fuldt ud moderne. Dengang da blev der også solgt mange tørv, for da kom broen ved Vilsund, og da gik der mange over til Nors også og hele oplandet og langt omkring, 4-5 mil ud - ja til Hillerslev i hvert fald. Selv havde de jo også tørvejord, men Nors og Hillerslev, der var jo nogle, der hentede tørv her, og der var også nogle, der havde tørvejord her, for det var jo altså, som jeg har sagt, ene små parceller.

Men så kommer vi jo til - for en 4-5 år siden - så er der ingenting, der hedder tørv længere. -. Så går det jo over til oliefyr, og så kommer det jo op at jævne kærret, for det var jo i ene, ene huller - flasier, vi kaldte det, som de havde - de pumpede jo vandet ud af det. Ja der var jo også det - det var de her vandmøller at begynde med, men så var det, så fik de jo de her traktorer, og så blev det jo pumpet ud med snegle. Så - det forandrede sig jo helt. Men så da det kom altså, den blev udtørret, og så er den jævnet nu, fuldstændig, og der er ingenting andet end at se nu - agerjord!. Det er jævnt det hele. Der har gået en buldag (buldozer) og to og jævnet det.

Men nu havde de jo to gange uddybet den. Nu kunne de jo ikke blive ved længere, så de ca. 175 ha, det bliver pumpet ud nu,.. Og nu skulle vi jo om sommeren komme derned, i stedet for at se tørveproduktion så skulle vi kunne se nogle hundrede sortbrogede høveder, der går dernede. Det bliver

bliver ikke den samme idyl som forhen. Svanerne ^{de} ynglede dernede, og der var jo en masse af fugle og ~~ender~~. Det er forsvundet nu. Det er ikke ~~ikke~~ at se mere dernede nu, så det er jo også en stor forandring, når vi ser tilbage, og det bliver jo nok det sidste, de kan lave ved det.

Men - når vi nu ser igen - der kan jo komme krig endnu eller sådan noget, hvor vi hverken kan få olie eller kul eller den slags ting, så har de en reserve dernede, for der er meget tørvejord endnu. Nok er karene nok sunket to til tre meter, men der er mindst to meter tilbage og somme steder tre - tørvejord, og det kan da godt - nu bliver det godt gemt. Det kan der godt blive brug for det engang. Det ved vi ikke.

Men denher udtørring, det skete på den måde - den allerførste udtørring - ja den allerførste jeg kan huske, det var altså, kanalerne blev rensset godt op. Så sank vandstanden noget. Den næste det var i 1904. Da blev Årup mølle - der var en stor mølledam - den blev udtørret og blev lagt i en mindre mølledam, og der gik vandet fra Sjørring sø i den, og vandet fra Hundborg mose nedenunder om Sjørring søs kanalen, og den (det) gik ikke i mølledammen, og på den måde så kunne de vinde der - ja en meter eller til halvanden, som de kunne bruge at luddye Hundborg mose med. Men så lige før sidste verdenskrig - årstallet kan jeg ikke huske bestemt - da blev mølledammen og møllen og det hele lagt ned, og så fik de en udtørring igen, og så kunne de gå nok så langt ned. Men den udtørring den kom ikke til at virke så forfærdelig meget, for der under krigen da blev der jo æltet en masse tørv, og så sank tørvemosen jo igen. Men det var så også slut. Det var den sidste anstrengelse, der blev lavet. Så gik det over til agerjord.

Ja, der var jo også, - den første udtørring - nej det var den sidste, den havde den virkning, at Morup Mølle den blev lagt ned, og så blev kanalen helt til Ove sø, den blev sænket, og fra Ove sø og igennem enge - Nørhå enge og der - det blev også udtørret og sænket, og ved det så kunne vandet i Hundborg mose bedre komme ud. Så det hjalp også på udtørringen.

Flere slags tørv

Da siger, I lavede flere slags tørv. Hvad kaldte I dem - dem I nu gravede på den gammeldags måde?

Dem kaldte vi gravede tørv, og de andre kaldte vi æltetørv.

Har du nogentid hørt, de kalder nogle skottørv?

Ja skottørv det var næsten alle ~~slags~~ tørv. Dem kaldte vi - det er skottørv, men nogle er gravede skottørv, og nogle er æltede skottørv.

Fladtørv

Så havde I også andre slags tørv. I havde også fladtørv?

Fladtørv dem havde vi ikke nede i Hundborg mose. Dem fik vi vester i heden. Som nu i denher gård her - vi fik altid et læs. Der var to slags fladtørv. Der var nogle, der var runde. Det var der, hvor der var - kun været sand i gamle dage. Der var sååblevet noget lyng og noget, der havde blevet vissen. Det kunne brænde, og dem fik vi - det var dem første, jeg kan huske vi fik. Dem kom vi i kakkellovnen - ja det var ingen kakkelse - vi fyrede jo i køkkenet. Men så lidt længere hen, så fik vi også et læs - det var fladtørv ja - de var firkantede. Det var der, hvor det havde været noget vådt. Der var groet græs, og dem fladtørv dem - vi havde altid én fladtørv i ovngravnen, som - for vi trak jo ikke af vore træsko, når vi gik ind - den brugte vi i stedet for måtte, og så tørrede vi vore træsko der på den fladtørv. Der havde været groet græs, så den var lådden ovenpå, og så når vi skulle have en bny, så brand (brændte) vi jø den, og så fik vi jo en ny ind i ovngravnen og kunne tørre vore træsko på, for vi skulle tørre - vi kom jo af stalden

mange gange, og de kom jo ogsaa om vinteren af læbberet (mudderet) Så gik det til på den måde at bruge det som måtte og tørre vore træsko eller sko på.

Hvor fik i dem sidste fladtørv fra?

Vi fik dem vester fra Snejstrup hede. Som nu i Vorupør i min allerførste tid, de fik jo næsten ikke andet. Kunne de få - ja, nej, der var ikke svar mange, der fik et læs tørv - nej de fik næsten ene fladtørv og brugte ikke andet. Men heromkring vi havde mosen, der var jo kuns enkelte - ja der var ikke så få, der havde sådanne fladtørv, men de brugte dem ikke på den måde, som ildebrændsel, men brugte dem til at tørre deres træsko på.

Hvem gravede dem?

Ja det ved jeg ikke, for vi købte dem. Det var nogle fra Vorupør. Det var næsten - nogle fiskere eller sådan, for de brugte dem selv - det var vist altid på part. Der var ingen penge. Vi kom ingen penge af med da, men de gravede dem på part.

Møntørv, gamle afløb fra Sjørring sø

I fik også møntørv?

Møntørv dem fik vi derude i heden. Dem fik vi derude hver-en. Der er en kanal fra Sjørring sø - en gammel kanal, vi kalder den - og den ville sande efter, og så var det, de lavede en ny. Ja der er nu to gamle kanaler. Den første den sandede efter. Så kom der en igen, og den lavede sådan ligesom ved floderne, et bredt delta, og der gravede de møntørv. Det var jo noget, der var groet, og det var noget sejt noget. Der fik vi altid vore møntørv fra. Så den sidste kanal den er der jo endnu. Ja de andre dem kan vi godt finde, men de er ved at være væk.

Har du hørt om vuttørv (vogtetørv)?

Vuttørv, dem kender jeg ikke.

Kender du så dejtørv? nogle de brugte til at lægge diger af?

Åh ja! dem - det kan jeg ikke rigtig huske, men det ved jeg, der var sådan nogle.

Tørv i mosen

Når I nu lagde tørvene til tørre, hvordan bar I jer så ad med det?

Tørvene - nede i Hundborg mose? ja at begynde med, da blev det altid lagt på flade (fladen), og så er det, vi rejser dem - op på enden. de stod to og to, og så kunne vi sådan blive ved, to og to hele vejen. Vi kom sådan og satte dem op - når de var så, som de skulle være - -.

Hvad kaldte I det? kaldte I det at dese dem?

Det kaldte vi at rejse dem. Og det andet kaldte vi at stakke dem.

Satte I dem somme tider i runde stakke?

Det brugte vi ikke i Hundborg mose - næsten slet ikke. Det var ene lange stakke, der havde en vis størrelse jo.

Hvordan skulle de så sættes?

De var ca. godt en alen brede og så godt en alen høje.

Blev der lagt noget i bunden?

Nej, der var en til at stable, vi sagde. De yderste de blev sat på -

de blev lagt på fladen (den flade side), de blev sat på kant, og så dem inderste, de blev bare smidt i sådan, og så når der var nogle rigtig våde nogle, dem lagde vi ovenpå stakken. Så kunne de jo blive tørre deroppe.

Hvad tid begyndte I at ælte om foråret?

Vi begyndte lige efter - det var sådan midt i maj, og så blev vi jo ved som regel til høst. Så var det jo for risikerligt, for så kunne de jo ikke få dem tørre. For jeg har selv gået i kær en tre-fire år, og det var noget forfærdeligt slid, men det var jo snart (næsten) det eneste sted, de kunne tjene penge. Ham der æltede i min tid dernede, da jeg arbejdede ved det, han fik to kroner om dagen, og skyderen^{fik} - jeg var altså skyder - vi fik halvanden krone - det vil sige, det var tit akkord, en halv øre for snesen, og så kunne de jo ælte op til tre hundrede sne-se - og så jævneren - det kan jeg ikke huske - de fik jo nok så lidt.

Hvad kaldte I sådan et hul, hvor de tager tørv af?

Nå der hvor de tog tørvene af - det kaldte vi en pyt.

Og hvis der nu blev sådan noget der imellem pytterne?

Det kaldte vi mellingerne, og der var det, vi lagde en planke ned på mellingen, og så skød vi det noget skråt op for at ham, der stod i hullet, han skulle ikke have så højt at fylde?

Var der noget, I kaldte en balk - imellem tørvegravene?

Det var mellingen. Det kender jeg ikke andre navn til, nej.

Fund i mosen

Kunne I finde noget, når I nu gravede sådan ned i mosen?

Ja, se der var noget, der var meget interessant. Det interesserer jeg mig meget for, for i førstningen, jeg gik ned i kæret, da kan jeg huske f.eks. Bræstegård (opfattet som proprium), det var et stort kærskifte, de havde. Der kunne vi finde den gamle, gamle overflade. For ellers, de fleste steder, der var jo slittet ad (ødelagt) og gravet og jævnet igen, men de havde så meget - .De havde nogle (meget) store huller. Og de sagde - det har jeg aldrig set, hvordan de bærer dem ad, men det var til én dag, de gravede dem, og sådan nogle brede melling, og dem lå tørvene på. Men deher melling det var den naturlige højde i kæret. Men så gravede vi jo ned, og så var der de fleste steder - der var et lag - det kunne være på en tre-fire tommer og op til ti tommer - det kaldte vi hundekød. Det var noget siv og noget værk (skidt), som ikke var blevet ordentlig rådden. Det var så sejt, så sejt. Så når vi kom dernedenunder, så kom der som regel noget godt ilding, og der kunne vi komme til nogle mægtige træstammer, nogle eg. Jeg har gemt én - vi kan lige favne om den - og det var frisk, og det var sort. Derimod de andre træsorter - der var jo også mange andre træarter - det var mørkt. Det kom i tørvene. Det kunne vi jo grase, så det kunne jo ikke holde sig, men deher store stammer, de har jo holdt dem i tusinde år. Og det har forundret - forbavset - nej, hvordan i alverden de var kommet derned, for de havde ikke groet der. Det er helt bestemt. Det kunne vi se. Men de lå i en bestemt dybde, og det må have været oppe ved landet, de har groet. Og så hvordan den forfærdelige katastrofe har sket, at de var kommet derned, det er der jo nok nogle videnskabsmænd, der ved, men det har forundret mig og forundret mange. Og så kunne vi jo finde - - og det har været skyllet derned - så kunne vi finde dynger af nødder - hasselnødder. Det vil sige, de lå fuldstændig som en hasselnød, men når vi tager ved dem, så smuldrede de væk. Men de har været gemt så længe. Når vi så kom længere

med - nu da de fik udtørret og sænket vandstanden - da kom vi somme tider tilbund. Og det er ligesådan - hvordan det er gået til, det ved jeg ikke, men det forundrede mig, at der i bunden, det var så rent og pænt og hvidt, og så lige pludselig så kom tørvejorden. Der var ingen blanding, ikke spor. Nu ved jeg ikke - jeg forestiller mig sådan, men det er altså noget, jeg forestiller mig, at der har ingenting groet. Det var helt øde. Det kunne ikke lade sig gøre! Og der var heller ingen rødde i det. Men jeg har tænkt mig, at vandet - der har begyndt og groet noget planter ovenpå vandet, og så har det sunket ned. Den første alen og to - det var sådan forskelligt - se det var den slags, og det var sådan nogle gode tørv. De var jo så faste. De var presset. Så kom dether løse med noget tømmer og noget ovenpå. Og det er jo noget mærkeligt noget, der blev også fundet en del dernede - desværre har jeg fundet en vældig stor økse, og den har jeg fundet henne ved Røde Anes Bro, og det var et sykke øster fra den. Jeg arbejdede ved kanalen, da vi var ved at uddybe den, og så lå der nogle store, firkantede sten, ja de var en alen i firkant og så en halv alen imellem dem, og de var fuldstændig flade ovenpå. Og det har været en overgang. Det var der ingen tvivl om - det kunne vi se. Og der fandt jeg den store økse nede. Men den er desværre - for det var ingen rigtig pæn økse - men det var en stor en. Den er blevet væk. Den var jeg ked af at komme af med, men jeg kan ikke finde den. For det var helt givet. Det var - været overgang der fra Ulstrup og så over til Midholmgård. Den hørte jo under Ulstrup.

Men der, hvor vi kaldte Røde Anes Bro. efter et sagn, så var der en, der havde druknet sit barn og sig selv, og hun havde rødt hår, og så gik hun og spøjte dernede ved Røde Anes Bro. Det var nemlig et forfærdeligt afsides sted og uhyggeligt sted om aftenen, og så - det var jo ikke enhver sin handel at møde hende der. Men jeg ved ikke, om der er nogle - men de sagde, hun gik dernede.

Har du hørt, der var nogle, der skulle give hende penge?

Nej, det har jeg ikke hørt.

Trange tider, udvandring og en tragedie,
(men først lidt om forårsarbejdet)

Når I nu begyndte om foråret, hvad er så det første, der skulle gøres?

Ja, når vi så begyndte, så havde vi jo pløjet og skulle helst være færdig med det hele, og så skulle der jo harves. Vi - på den her gård, vi havde - det er jo en mindre gård - vi havde bare tre heste, og så når det var noget leret jord, når det var så strengt, så skulle vi have dem for alle tre. Og da såede vi med hånden, og det fik jeg også lært, men det var jo ikke så godt da. _____

Men så, da jeg blev lidt ældre, så kunne jeg godt have lyst til at fortælle lidt om det. Det var sådan en ting som 1902 - 3 og 4. Der var ingen penge at tjene dengang. Det var småt, og så skulle den (man) jo ud. Min fader han var jo kraftig. Han kunne godt ordne dether (herhjemme). Jeg kunne gå noget ud (på arbejde). Og så fra høst af og så ind december da gik jeg nede på Færgesborg hernede, og min nabo var med - der var jo naboer med - de gik også derned noget af tiden. Vi fik halvanden krone om dagen, og så gik vi fire kilometer i mulm og mørke både morgen og aften i et par ringede træsko. Og så når vi kom lidt længere hen, så fik vi en krone og tyve. Det var i roetiden, og det var ligesådan. Folk vil ikke engang gå den tur for de penge, men vi arbejdede pænt hele dagen og både mørkt morgen og aften. Vi kendte vejen. Vi gik smed (skråt) over det hele.

Det var små forhold, og jeg kan jo huske i 90erne. Det var også forfærdelig små forhold. Vore naboer heromkring - ja det skulle vi også - vi var ikke fattige, men vi skulle spare sådan for at få det til at gå

rundt. Vi havde ingen penge. Og vor nabo her vesten for os - der var mange børn, og det var også småt, og deres hus var gammelt, og det var meget gammelt. Jeg skal love for, dem der har været med til de olympiske spil i Japan, de kunne springe over huset. Så lavt var det. Det var ikke for, de var fattige, men de kunne ikke få råd til - de kunne ikke skaffe penge til at bygge for. De var ikke mere fattige end vi-andre. Og sådan var der jo mange steder. Men hvad skulle børnene - hvor skulle de blive af. Det var også et spørgsmål, for der var ingen plads til dem, og der var heller ikke noget - de kunne jo ikke flytte ind til byerne.

Det var dengang, banen var kommet. Hvis én kunne komme til at være portør eller komme - det var en vældig ting. Han var sikret. Nej der var ikke andre udvej, end de skulle til Amerika. Og der rejste de ind, og det var mange heromkring fra. Det var jo ren epidemi, og - ja vore nabo-gårde her rundt omkring de har børn i Amerika næsten allesammen. Nu er de jo døde. Vor nabo - nærmeste nabo - der var tre sønner og en datter, der rejste, og de er også døde så nær - ja jeg ved ikke, om der er én levenden endnu - men det ved jeg ikke bestemt. Men de rejste. Sådan var det helt igennem. Det var ikke ((det)) eneste, at de unge rejste, men der var mange af de ældre. Vi har en nabo lige nord fra os - der var nu en gammel, gammel kone, der hed Kirstine, og hun havde to børn, Jens og - ja nu kan jeg ikke huske, hvad den anden hed, men det var en pige. Hun blev gift og kom til Sperring, men de rejste først - hun hed Grete - de rejste først til Amerika. Så dem herhenne, de rejste bagefter - han hed Jens Olsen - og han var gift. Jeg tror bestemt, det var fem børn, der var med, men de fire børn de kom aldrig hjem. De døde af genvordighederne på rejsen. Og han var ude at søge om arbejde, og den første dag, han var ude, da blev han kørt ned af toget. Så stod hun ene tilbage. Så hjalp danskerne hende - for det var mange danskere der. Det var altid enten Dakota eller Nebraska, de skulle ind, og enkelte rejste jo også til Illinois, men det var de to midtstater, der særlig tog dem, og det var jo ved landbrug. Så danskerne derinde, så hjalp de hende til billetten, at hun kunne komme hjem. Så kom hun hjem og så med ét barn. Men nu kan jeg ikke sige - det bene barn er måske død. Hun kan være lige ved firs år - og hende der kom hjem fra Amerika, hendes kone, hun blev gift igen og har børn - for resten, der er et i Torsted - men om hun kan huske dether - hun kan nok huske, hendes moder har fortalt det. Men sådan gik det til.

Even er det?

Det er farverens søn (navne udeladt). Han er gift med én af - så hun ved jo også besked, ja.

Cyprianus - og en tragedie mere

Men den gamle kone, der var deroppe, hun blev solgt med ejendommen. Det var et gammelt hus. Og det var en forfærdelig gæv og nøjsom kone - det havde hun jo altid været - og jeg tror også, hun havde det godt. Hun døde, hun var nok omkring godt firs eller sådan, og hun kunne jo fortælle meget om det gamle. Hun havde - hendes fader havde Cyprianus, og så dengang han dør, da er der ingen af familien - der er ingen, der ville have den. Så ville de brænde den, men så viste det sig, den kunne ikke brænde! Så var det jo galt. Så havde de noget familie nede på Råstrup mark. Det fortalte hun så, og så blev de enige om det, nu skulle den derned, og så skulle den brændes. Så siger den gamle kone: "Og så faldt vi på knæ og bad til Vorherre, og så gik den til. Så brand (brændte) den! Og se nu, bitte børn! Læg nu mærke til det. Dernede i den gård, det skal nu altid gå dem godt!" - Det tror jeg da nok også, det har. Men gamle Kirstine hun var jo blevet rynket og gik ved en kær.

Hun skal have været en meget pæn pige i hendes unge dage. Så havde v

en præst her i Hundborg. Han var ugift, og så havde han jo fået kik på Kirstine, og så ville han jo have hende til kone. Han havde vist sådan omtrent bejlet, men der kommer da så to mænd og ville snakke med hende om det, om det var ikke et godt parti og alt dether hele, og præsten havde gjort opmærksom på, han kunne godt tænke sig at blive gift med hende. Men gamle Kirstine hun tykte ikke, hun var værdig til det. Ja det var jo den unge dengang ja.

Men så havde hun på hendes gamle dage, så havde hun meget samvittighedsnag, for præsten han hængte sig en søndag formiddag nede i bryggerset, og så siger Kirstine: "End jeg havde sagt ja, så kan det godt være, han havde ikke hængt sig." Så det havde hun på hendes samvittig(hed). Han blev aldrig gift. Jeg kan ikke huske, hvad han hed, men det er også lige meget. Det ligger jo et hundrede år tilbage - ja det ligger en hundrede og fem og tyve år tilbage.

Ja sådan gik det til. Nå, det er mange, mange år siden, hun døde og jeg har jo lagt mærke til oppe på kirkegården, der lå en bitte marmorplade "Her hviler gamle Kirstine" - men nu er det væk.

Forårsarbejde - drift

Ervad kaldte I den tid, da I begyndte om foråret at gå i marken?

Ja det var jo i driften. Da begyndte vi jo i driften.

Ervad tid begyndte I så om morgenen?

Ja her, det var ikke så tidlig. Det var klokken var halv seks eller sådan. Men vi blev jo somme-tid ved sildig - meget sildig også. Det var jo vor skik. Og det gjorde de fleste jo.

Måltider i driften

Ervad tid spiste I så i driften?

Ja vi spiste jo en stød efter, vi var kommet op. Da fik vi mælk og brød. Vi fik aldrig kaffe. Min far han ville ikke have kaffe. Vi fik meget mælk og så grød, og så unden det var jo en kraftig kost selvfølgelig. Eftermiddagskaffe det fik vi heller ikke. Vi spiste jo mellemmad klokken var fem, og så skulle vi jo have et bed (ca. 3 timers arbejde) bagefter der til klokken var - ligesom vi havde travlt - til klokken var syv-otte og somme tider ikke så længe. Og så skulle vi have malket bagefter. Ja vi havde ikke svar mange køer, men det var skik og brug også de fleste andre steder.

Fik I ikke noget om formiddagen?

Jo det gjorde vi da. Jo men det var da vist også mælk. Det kan jeg ikke rigtig huske - nej jeg er ikke vis på, om vi fik om formiddagen. Det er jeg ikke vis på, for vi kom nu ikke så forfærdelig tidlig op, og vi lavede jo et lille bed, før vi fik vor davre. Og det var som sag mælk og brød, og så når vi havde fået dether mælk - og det var jo noget godt mælk. Det var jo af vore egne køer. Men så dengang vi kom i mejeriet, da kneb det jo med det mælk, for det fik vi at begynde med, men det måtte jo alligevel til at - det var for magert. Jeg ved ikke - vi brugte det i nogle år, men så tog de jo så noget mælk fra til føden, og så tog de jo fløden til smør.

Men det kunne jo godt være forhekset, det smør, for når vi ikke kunne få det til at samle sig, så var det nærmest forhekset, og så måtte vi - ja så havde de jo en tur med - jeg kan huske, de snakkede om det. Ja der var nu en, en mand - de var nu ked af, han kom i gården, når vi skulle kærne, for han kunne jo have nogen indflydelse på det.

Hekseri og trolddom

Jeg havde også noget familie nede i Jannerup, og de havde en datter. Hun var syg, og det var meget. Hun var gift med en mand dernede, og

og det kan da ikke give (gøre noget), jeg nævner det, for han er død. Han hed Jens Jespersen. Og der var ikke andre råd, end de skulle ned til Himmerland til den kloge kone. Og så tog de derned, og nu kan jeg altså ikke - der er en af dem, der var med's datter, hun er lige død, for ellers kunne vi jo nok - hun vidste nok, hvordan det var gået til. Så der var meget at fortælle om det, for de havde en forfærdelig oplevelse. De var vist dernede to gange. Og når de kørte hjem, så ville der - sagde hun så ville der komme en mand, og han ville op at køre, men de måtte ikke tage ham op. De skulle derimod tage - de havde jo piber dengang og røg tobak - de skulle derimod tage deres pibe og slå asken og ilden ud over ham - for ham, og så skulle de bare køre.

Og det passede også. Der kom en mand, han ville gerne op at køre. Men han fik den behandling. Hvad det var for en mand - det var måske en tilfældig én, der var gående, og så ville have en bitte tur med - men han fik asken ned over hovedet, og så var det forbi.

Så mente de dér - hun havde haft en kæreste, og der kom de forbi, hvor han boede. De troede, det var ham, der havde lavet noget. da de kørte der forbi, da skulle de være så forsigtige og se dem godt for. Men de så jo ingenting.

Men så skulle de lægge ild ved yderdøren, for det skulle hjælpe, og så den første, der kom ind, ham skulle de passe på, for han havde noget med det at gøre. Men hun døde da, og så var det forbi.

Måltider

Hvad kaldte I det måltid, I spiste først om morgenerne?

Ja det kaldte vi davre.

Had så det sidste om aftenen?

Det var mellemmad, sådan klokken var fem.

Spiste I ikke noget bagefter - klokken var ni?

Det var sjælden - - vi fik grød somme tider.

Hvad kaldte I det så?

Det var nadver jo. Jo jeg tror næsten altid, vi fik grød, og det blev - når vi nu fik grød - det blev sat i fædderen (fodenden) af sengen og kunne holde varmen der.

Middagssøvn

Når det blev ved den tid, I skulle i marken, så sov I vel til middag?

Vi sov som regel til middag ja.

Gjorde I også det om vinterne?

Nej, da gjorde vi i alt fald ikke. Nej for da sov vi nok så længe. Da malkede vi jo ikke der før klokken var otte-halvni, og så malkede vi så sildig om aftenen. Så kunne det jo ikke gøre noget.

Når I var færdig med at så, hvad gjorde I så?

Mad til tørvefolkene

Ja så skulle vi i kæret, for vi havde ingen rodfrugt. Så skal vi ned at grave tørv. Ja og så havde vi jo - da vi skulle til at - da vi æltede så begyndte at ælte, da havde vi jo så en mand - da æltede vi ikke selv. Så skød vi jo selv, og pigen hun jævnedes .

Og så, da jeg var dreng, så skulle vi ned med unnen til dem, og det var alletider - jeg tror, det var meget skik de fleste steder, for de kunne jo ikke gå hjem til middag - der var jo langt - så skulle vi altså ned med dether unnen, og det var pandekager og så nysmalket mælk, og pandekagerne det var jo nogle gode nogle, og det nysmalkede mælk det havde

vi kovringer til, som kom i mælken. Deher kovringer det var jo sådan nogle hårde nogle. Dem kunne vi jo have et helt år, uden de tog sakke, bare de var et tørt sted. Men så - de skulle jo blødes op i mælken.

Var der ikke en dunk med også?

Jojo, vi havde da en gammelmand.

Hvad var der i den?

Der var øl, hjemmebrygget øl. Jaja, jaja, det var noget godt øl.

Hvordan kom det så derned.? Bar I det i en kurv?

Nej det bar vi på ryggen i en gammelmand.

Jamen jeg mener også mellemmaderde.

Ja det bar vi i en kurv. Ja, de havde jo en tejne med dem til deres formiddags og eftermiddags - . Jaja, så var det, vi sad ved stakken, og så - det blæste meget mæg (snave) i det. Det var godt.

Ja

Og så skulle I til at i høet en tiddags?

Ja, se det slog vi med høleen. Det kunne jo vare noget.

Hvor mange var I så til at slå?

Vi var ikke andet (mere) end én. Det kunne passere, vi var to, når vi havde én (en mand) en dag eller noget.

Var det så bæreho eller var det enghø?

Det var bæreho. Vi havde en bitte stump enghø . Nej det var ene bæreho. Det kunne jo vare nogle dage.

Loen

Hvordan bar I jer ad med at se, om høleen stod rigtigt?

Ja, den gamle de kunne jo - det ordnede de jo. Ja det kunne jeg da også til sidst. Det skulle vi nok lære, for ellers kunne vi jo ikke bestille noget.

Hvordan gjorde I så det?

Ja vi kunne jo lægge den på - i loen og sådan, og så kunne vi jo se, om den havde den rigtige sæft (form), høleen.

Hå I lagde den i loen?

Ja, sådan et sted det var jævnt. Så kunne vi godt se det. Og så skulle vi jo lære at stryge dem også, for dem der kunne ikke stryge, de skar jo deres fingre. Vi skulle jo holde albuerne ind til kroppen og så stryge.

De har aldrig været med til at hare dem? (Måske rettere hårde)

Nej, det kan jeg ikke.

Det har du set?

Ja, nej det kan jeg ikke. Vi har altid stenet dem.

Skal den så være uden (udenfor) hugget?

Nej, den skal være inden hugget, især, når vi slår hø og græs, ja.

Ja

Hå I så havde slået høet, hvad bliver der så gjort ved det?

Ja så blev det jo liggende en tre-fire dage efter, ligesom vejrliget var, og så blev det jo stakket - akkurat ligesom - der er faktisk ingen frembring.

Hvad blev det revet sammen med?

Det var en almindelig rive og en fork. Vi havde jo ingen hestekratte. Var det en jernrive?

Nej, det var ene træriver. Vi havde ikke andet.

Hvor mange tænder var der i sådan én?

Ja, det ved jeg sandelig ikke. Der var vel en 30-35, tænker jeg. Det er sådan noget.

Hvem lavede de tænder?

Den lavede tømmeren. De var jo ikke fabriks da dengang.

I havde ingen huggehus - huggekammer?

Det havde vi ikke, nej. Ja, jo, vi havde jo et bitte vognhus. Der havde vi jo det krumme (smule) redskaber, vi havde. Vi havde en sav og en hammer og en hovtang (knibtang), og det var det hele.

Hvordan så stakkene så ud?

Dengang da var de altid runde. Ja de fleste er vel også endnu. Nu bliver de jo runde hver-én, forcellers er de jo ikke nem at køre hjem med traktoren. Men det var altid runde stakke dengang.

Lagde I ^{så} noget over dem?

Ja, som regel. Vi tog to mursten ⁵ og så noget snor, bandt murstenene på og så lagde det overover.

Da kender ikke til at vride en vråse?

Jo, det gør vi også somme tider. Dem kaldte vi en bråse. Dem satte vi jo enden ind om tommel- - her ind i tommelfingeren, og så kørte vi rundt, og den anden hånd der holdt vi, til der kom en passende tykkelse sådan, og sådan bar vi jo også ad om vinteren, når vi tarsk rug. Da lavede vi også bråser og bandt om rugen.

Skulle der så ~~også~~ trækkes en vråse ud i hver ende af stakken?

Det kunne omtrent gå over stakken, og ved den anden ende, der lavede vi jo så en bitte bråse på den her længde, og så -. Jo det er ikke så gammelt, men det har vi da altid brugt.

Og så skulle det køres hjem. Hvem var det så, der forkede det op?

Ja det var en mand - og så en knægt, der lagde på.

Der var ingen piger med?

Nej, der var jo piger med, når vi høstede det - slog det. Så var det så var det jo som regel en pige. Men når vi kørte det hjem - nah de var jo med. De rev det jo rent, og det var jo dem, der rev det med
... , men ellers lavede de ikke noget.

Vognen

Var vognen så lang eller stakket?

Ja, den var lang. Den var noget lang. Den var seks alen, ja.

Var der noget lagt ovenpå vognen?

Ja, det var jo stængererne, ja, med en pin i hvert hjørne, sådan det skulle ikke skride ud.

Hvad kalder du siderne af vognen?

Skiverne, ja.

Og endestykkerne, hvad kalder du dem?

Dem havde vi ikke andre navn til uden endestykkerne.

Hvad bunden?

Bundfjæl, og så havrer, og så stængererne, ja.

De har ikke hørt noget, de kalder sædderen?

Ja vi havde jo en sædefjæl. Det var jo den, vi sad på, ja, og den lå jo nedenunder stængererne - under det. Der er jo ikke sket meget forandring, nej.

Hvad kalder I så det, I gør vognen lang og stkket med?

Ja det var jo der nedenunder.

De hvad kalder I det?

Det tør jeg sandelig ikke svare dig på?

Kalder I den ~~en~~ langvognen?

Langjernet, jo det var langjernet, jaja, og den kunne jo så trækkes ud. Og så er der så mange navne på det forreste på vognen. Der sidder sådan nogle stykker op der på siden, som havrerne de ligger på?

Jaja, der holdt havrerne! Det kan jeg sandelig -?

Hvad de kørstykke?

Det var kørstykke, ja, det var kørstykke. Det er ved at - det bruger vi ikke.

Ja

Nej, men nu kører vi videre med høet. Når det nu kom hjem, hvor skulle det så hen?

Ja de fleste de fik det jo op på loftet. Vi havde altid et gulv og fyldte det. Så det er ikke så vanskeligt, fordi vi kunne køre ind i - der var altid lange agerum (eller langagerum). Det var ikke tværtagerum. Så kunne vi køre til alle gulvene. Det er for resten den samme lade, der er der endnu. Den er - ja, den er 102 år gammel.

Tørstøv

Og så når vi var færdige med høet, hvad skal vi så til?

Ja, derimellem, fra vi var færdige med driften, og så til vi vi skulle til at høste, se da havde vi det hø, og så resten af tiden var vi i kør. Vi solgte nogle få tørv, men det var ikke ret mange, og vi fik 9 kroner for et læs at køre til Thisted og levere det ved Årøes - manufakturhandler Årøe - og der fik vi vore manufaktursager. Så vi fik ingen penge, men vi leverede tørv for det. Årøe - det er mange år siden den blev - forretning - lågt ned, men se jeg har været dernede ved ejendommen, og den er der endnu, og der er hans sten - trappestenen - den er der endnu, kan jeg se, og der står Årøe på den.

Tørstøv

Hvad da været med til at tørske?

Ja at tørske - med plejl! Jaja, jaja, al vor rug det blev jo tørsken med plejl og så taget tag af det.

Tørstøv

Når I nu satte kornet i stak, lagde I så noget i bunden, inden I satte kornet?

Nej, ja vi satte jo altid noget midt i og så byggede vi på det.

Var det blev lagt lige på jorden?

Åh, hvis vi havde noget halm, så blev der altid lagt halm i bunden.

Var kaldtes det nederste lag?

Ja det var jo stejlen.

Det første lag korn, hører det med til stejlen?

Nej, hvis vi havde halm, så var halmen - så var det jo stejl, men - korn - ja, hvis der var intet halm, så kaldte vi det stejllaget, det første lag.

Horn i laden

Lagde I også stejl inde i laden?

Nej, det gjorde vi - ja hvis vi havde rigelig med halm, så gjorde vi det, der der var jo ikke cement eller noget. Det var jo bund - almindelig ler - vand. Det var jo ikke altid, vi havde halm til det. Havde vi det, så lagde vi noget der.

Var de satte I ellers negene?

Ja! Ja vi satte dem altid sådan med toppen op. Så siden hen, så sætter de med roden op, for så træder de jo ikke kornet af, når de går i det.

Var det er bare det første lag?

Nej sådan bliver de ved - ja det er sandt (for øvrigt), vi havde en karl, han -

Var blev I ved sådan i gamle dage?

Ja gjorde de også - i gamle dage?

Var I også ved at sætte dem med toppen opad hele vejen op?

Ja - det gjorde vi ikke, vi satte toppen op, men jeg ved, der var nogle, der - . Men dengang, det var jo for at de skulle ikke træde kornet af.

Var I blev så ved at sætte dem sådan, det ene lag ovenpå det andet?

Ja akkurat.

De lå ikke ned?

Det sådan - de de lagde det skråt. De stod jo ikke helt på toppen, nej. Nej de lå skråt sådan.

Var det så lagt helt op til handbåndene?

Ja, nej det allersidste, det blev lagt sådan; det blev lagt ned, kan vi godt sige. Nej det gjorde vi ikke.

Overkring

Var nu skal vi til at tærsk. Hvor tærsk de?

Åh med plejl! - ja nu her - og det gjorde de fleste - der var jo enkelte, der tærsk hele avlen med plejl. Det kan jeg da huske. Men vi havde en vindmølle - noget gammeldags værk. Vi kunne tærsk med det, men det gjorde ikke kornet eller halmen ren. Det skulle vi gå bagefter og ryste kornet af det. Det var noget gammeldags noget, men tærskværket var godt nok.

Var stod I i laden, når I tærsk?

Ja stod vi jo i agerummet.

Var I det en lo eller - ?

Ja vi kaldte det agerum eller også loen. Og så der var jo så spiltrå i den her højde. Det kaldte vi lobrækken. Det var jo for, kornet skulle ikke springe ind i - . Jo, så tarsk vi dether rug, og så bandt vi det i knipper eller i sådan nogle brodder.

Hvordan lagde I negene?

Ja vi lagde en fire-fem neg, og så - uden at løse dem. Så slog vi toppen af det, og så bagefter så løste vi én og én og tarsk på det hele, og så samlede vi det sammen og bandt det i brodder, og så satte vi dem hen.

Tagneg

Og så skulle vi - ja hen på vinteren - så skulle vi til at tage tag af det. Vi brugte jo ikke andet end tag - rug - dengang til tag.

Så bandt i også vraser om brodderne?

Ja og ellers bandt de et bånd - vi kaldte det. Det var jo sådan en håndfuld rug, og så knyttede vi toppene sammen af det, og så bandt vi det om den, og så opppe for oven, der bandt vi enbitte vraser om, for ellers ville det jo sprutte ud til siderne.

Afrivning og kastning

Jo, så skulle det rives af, vi kaldte det. Det vil sige, så rev vi det groveste af det (af kornet). Det var jo det groveste, vi tog med én rive, og så skulle vi have det kastet. Så satte vi os i loen på et skåpemål, og så havde vi jo en bitte skovl. Så kastede vi, og så blev det jo delt, som regel i tre hold. Det første hold, det var jo noget let noget, og kom det gode, og så det yderste, der kunne være noget ler, og der kunne også være lidt sand i det. Det kunne ikke bruges til brød - for vi brugte det (rugen) til brød.

Hvad kaldte I så det, der kom nærmest ved?

Det kan jeg ikke - jo det havde nok et navn, det - -.

Kaldte I det attest?

Ja det var selvfølgelig det atterste, men om det havde andre navn - det tror jeg ikke. Og så det frammeste, og så blev der jo altid en ussel bitte krømme (smule) helt ude. Så var det jo imellem væggen og så lo-brækken. Og så - det vi skulle have brød for, det kom jo op til bageren, og der fik vi pund for pund. Han fik et pund rug, og der fik vi et pund brød for. Den (man) skulle jo tykke, det var en dårlig forretning, men der var jo kommet vand i!

Rensning

Det skulle vel også renses?

Ja, vi havde jo så en bitte rensemaskine. Det har de fleste jo.

Du har aldrig rensset med et sold?

Nej, nej, det har vi ikke prøvet. Nej vi havde en rensemaskine. Der var jo meget arbejde ved det.

Kom der ud af tre huller eller bare af to?

Nej, det kom bare ud af ét. Der var to solde. Først oversoldet og så nedersoldet. Oversoldet, der blev det jo blæst også. Der var jo vinger, der gik. Og så nedersoldet, der kom, hvis der var noget sand og noget bitte skidt korn i. Det gik jo nedenunder.

Hvad kaldte I så det, der kom ud, det der blev blæst væk?

Ja overse eller hvad var det. Var det overse?

Ja og avner og sådan noget?

Ja, og dengang var vi jo meget sparsommelige sådan, for det avner, det blev jo samlet sammen, og så skar vi hakkelse og blandede avnerne i hakkelsen, og så fik de jo sådan en bitte kurvful hver to køer, og så strøede vi noget korn, noget grutning ovenpå, og det var noget, de brugte de fleste steder.

Du har aldrig hørt, at når de skulle til at ordne kornet der, at de sagde, de gjorde til roge?

Nej,

Lærning

men jeg har da været med til altså, vi samlede det i en stor dyngge, og så havde vi en stud eller to til det. De gik rundt i det og tådtte - det var seksradet byg - det var sådan haserne -.

Hvad kaldtes det?

Ja det ved jeg heller ikke, om det havde noget navn.

Det kaldte de at kørne det, gjorde de ikke?

Kørne det! Jo det må have været kørne det, fordi nu - det gik jo over. Det navn blev jo ved at følge det, ja. Vi kørnede det jo, og så trådte de avnerne af det, og så blev det som regel kastet igen.

Opskår

Havde I nogle særlige skikke, når I var færdige med høst?

Nej, vi havde jo noget opskår. Vi fik æbleskiver, ja.

Ja det var den dag, I var færdig med at høste?

Ja, jo. Både med at høste og med korn ind. Ja også når vi fik korn ind. Ja så skulle æbleskiverne vare færdige.

Du kender ikke noget om, hvad de gjorde, dem der blev først færdige med at høste for at drille de andre?

Jo, der var jo -når vi blev først færdige med at høste, så skulle vi jo klinke. Vi tog strygestokken og så - det var jo om at gøre at blive først færdig. Jo, så kunne vi grinne ad de andre.

Du kender ikke noget til, at de havde lavet sådan en slags dukke eller sådan noget af halm og satte over på hinandens mark?

Nå, nej, det kender jeg ikke, nej. Men dether klinken, det kan jeg huske.

Kender du heller ikke til, at de ville høste kålen?

Nå i haven! Nej, det har jeg bare hørt. Det var jo for, hvad det nu var, de skulle have - kaffe eller - . Ellers truede de jo konen med, at de gik om i kålgården!
